

ΠΜΗΝΙΑΙΟ
ΕΤΟΣ Β΄.**Ν**ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ
ΦΥΛΛΟ 3**Ο****Η**ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β΄.

25 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1928

Ἀνάγκη γὰρ φῶς ἢ ἐντολὴ τῆς ζωῆς;... (Henrik Ibsen)

ΕΥΑ

Γραφές, καὶ μέσα στὴ μαύρη σκῆτη
ἀχειροποίητες, τοῦ ἐρημίτη,
κρίματα, καὶ ὕστερα καὶ οἱ δαρμοί,
πόθοι καὶ πόνοι καὶ ἀρχαῖοι καὶ νέοι,
καὶ ὅ,τι θὰ σφάζῃ καὶ ὅ,τι θὰ ἐμπνέῃ,
πρόσωπα, ἀστέρια, καὶ ἰδέα καὶ ὄρμη,

θάλασσα! Ἀγάλματα, περιβόλια,
σπίτι ὦ! Κρουφῶνες, ἀραξοβόλια,
τὰ πού ξεσπᾶτε μίση, πνιχτὰ
πάθη, ὅσα γνώμη, καρδιά, ὅσα θεῖα,
χοϊκά, στὸ μάτι, στὴ φαντασία,
σκιὰχτρα, φαρμάκια, γλυκοπισιά,

καὶ ὦ καταλῦτρες γύμνιες, λαγγόνια,
κορμιά, ἀγκαλιάσματα, γόοι, δαιμόνια,
γίνεστε φεΐδια, χάνεστε ἀχνοί,
φτερά, στὰ ἀπέθαντα πού πετᾶτε,
σκοιιά, τὸ Λόγο θεοῦ πού κρατᾶτε
σὰν τὸ ζωτόβολο στὸ παχνί,

νιάτα, γεράματα, μυρογυάλια,
βάραθρα, ὀρίζοντες, παρακάλια,
κιθάρες, λάβαρα λογισμοὶ
γίγαντες, ἔργα βυζασταρούδια,
ὁμορφιά, κ' οἱ ἔρωτες τὰ τραγουδία,
κ' ἔσεῖς τὰ αἰῶνια κ' ἐτὸν ἢ στιγμή.

κι ὅπως νὰ λέγεστε, ὅ,τι κι ἂν εἴστε,
στοῦ ἀνύπαρχτου ὅλα τὸν τάφο σβῆστε.

—Εὔα, καὶ μέσα στὴ μαύρη σκῆτη,
φέρνεις τὸ φέγγος καὶ τὸ μαγνήτη,
φέρνεις τῶν ὅλων τὴ λησμονιά
καὶ τὸν παράδεισον πού μαζί σου
τὸν πῆρες, Εὔα, τοῦ παραδείσου
κι ἂν ἢ διωγμένη, πάντα ἢ κυρά.

Εὔα καὶ μέσα στὴ μαύρη σκῆτη,
προφήτη ὑψώνεις τὸν ἐρημίτη,
στὴν ἄρπα ἀπλώνεις, ἐκστατικοὶ
ἄγγελοι γέρουν στὰ γόνατά σου,
γιατὶ στὴν ἄρπα τὰ δάχτυλά σου
δρέπουν πρωτόνθηστη μουσική.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΟΙ ΦΥΣΑΡΜΟΝΙΚΕΣ

Ξέπνοες, λιγόνπνοες δοκιμές
πού άνησιχοούν τις γαιτονίες
και μελετοούν πρωτοχρονιές...

Τραγουδι δέν άκοūs ποτέ,
—μά άταιρίαστες και βιρετέες
νότες, άραθιμιά μεοτέες.

Χώριες, μισές, περαστικές,
θαρρείς και μοιζούν μεοικές
μεταιοιωμένες, κοιμικές...

Κ' ή μέρι είν' άχαρη, σθηστή
και κλώθει ή άχνόσκορη, στριφτή
στο τζάμι τρέμει το χαοτί.

Μουδιαζει ή πλύση στα σχοινιά
και τα νερά, σ' όποια γωνιά,
τάχει ζαρώσει ή παγωνιά...

—Μά, άντίς φολιά κι' άπαντοχή,
πιότερο άποθυμάς, φταχή,
φρίξιμο σύγκορμο, ψυχή!

Ανατριχίλα ριγηλή,
λαχτάρα του βοροιά τρελλή,
άπό της ζέστας πιό πολύ...

Μέθη, τρεμούλα, πιό γλυκειά
σά βουίζει ή άδεια ή παραστιά
δίχως προσάναμμα ή φωτιά!

—Παλιέ όνειρόκοσμε, κλειδιά
δέν έχεις πιά, οϊτ' άντιφεγγιά...
Δέν έχεις φρίξιμο, καρδιά!

ΔΥΟ ΕΠΙΛΟΓΟΙ

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

Ανοίγεις την πόρτα, μιά πόρτα κοινή, λε-
ρωμένη, όπως όλων των δημόσιων γραφείων, και
μπαινεις στο τμήμα των παραβολών, δωμάτιο
μικρό που μυρίζει παληό, μουχλιασμένο χαρτί
και μελάνι.

Λές :
— Σας παρακαλώ, μου κάνετε μιά παρα-
βολή :

...Και δίνεις το έγγραφό σου. Μά άμέσως
μετανοείς για τον ευγενικό τόνο της φωνής σου...

Απέναντι είνε δυό γυναίκα, δυό γεροντοκόρες
λιγνές, άσχημομούρικες και ζαρωμένες. Η μιά,
μαύρη, με μιά μύτη σουδλερή, νευρική, και κον-
τόφθαλμη. Η άλλη άσπρη, ζέθωρη, μιάν έκ-
φραση γελοία, σάν μισοξυπημένη, πού τα μά-
τια της βασιλεύουν άδιάκοπα προς τ' άπάνω, με
ήλιθιο ρωμαντισμό.

Κάθονται πλατί-πλατί : Η μαύρη, άρπάζει
το έγγραφο από τα χέρια σου και χώνει την
μύτη της μέσα, λές και θά το τρυπήσει. Η άλ-
λη, παίρνει το χειρόγραφο. Γρήγορα—γρήγορα,
μονότονα, άνόητα, άρχίζει ή μαύρη να διαβάσει.
Κάποτε, στή φούρια τους, άρχίζουν κι' οι δυό μα-
ζύ και τότε λές πώς θά γάνε τα χαρτιά που τους
έμπιστεύτηκες. Τόσο είνε λαίμαργες οι ψηλές
φωνές τους και τα μάτια τους πει αλέα. Σιδη-
ροδρομικά σφυρίζουν οι φράσεις, που τόσο έ-
δρωσε για να σκαρώσει ο κύριος τμηματάρχης ή
ο κύριος διευθυντής.

Στο άλλο τραπέζι, δεξιά—είνε κι' άλλο έ-
να—μιά νεαρή υπάλληλος κάθεται, γεμάτη άξι-
οπρέπεια ψυχρή. Είνε σχεδόν κοριτσάκι, ως δε-
καεννιά χρονών. Άσπρη, ξανθιά, με χαρακτη-
ριστικά περήφανα και άτονα. Τα φρύδια της,

γραμμένα, σβύνουν. Έχει μιάν ελαφριά πτυχή
στην άκρη των χειλιών, μιά πτυχή γεμάτην ει-
ρωνεία. Φαίνεται πως την έπροίκισε ή άναγκα-
στική συντροφιά των δύο παιδιών της, για όλη
της τη ζωή. Αλήθεια, τί πρόστυχη ή ζωή!

Τό κορίτσι αυτό φτιάνει φακέλλους και
τους κλείνει. Όλο φακέλλους και τους κλείνει.
Αυτή είνε ή δουλειά της. Δέν ύφώνει τα μάτια.
Είνε πολύ ευχαριστημένη που την κοιτάζει...

Πάλι άπ' έξω, είνε ένας γέρος κλητήρας.
Ένας κοντούλης, με έκφραση άπασχολημένη,
σοβαρή! Όταν πλησιάζεις την πόρτα των πα-
ραβολών, σε κοιτάζει βροπτα, έχθρικά. Όταν
χτυπάς και μπαίνεις μέσα όμως, διάζεται να
κλείσει, έμπιστευτικά, την πόρτα πίσω σου. Έ-
να δήμα και τον ύπνταξες. Σιωπηλά, βιαστικά,
κλείνει την πόρτα, σάν για ν' άπαγορέψει σ' άλλ-
λους τη θέα του έσωτερικού. Ίσως είνε έρωτευ-
μένος με τη μικρούλα...

Υπάρχουν λογιών-λογιών κορίτσια στο Υ-
πουργείο. Οι δακτυλογράφες είνε οι πιό άμόρ-
φωτες. Έπειτα είνε οι γραφείς... «Λογιών-λο-
γιών κορίτσια...». Η Αννίτσα συλλογίζεται με
ήδονή την άσήμαντη αυτή έννοια. Η Αννίτσα
είνε ή μαυριδερή γεροντοκόρη. Από τα νεάτα
της δέν της έχει άπομείνει παρά το όνομα αυτό,
έτι άπόχτησε τρυφερό στή ζωή της. «Λογιών
—λογιών κορίτσια». Και μέσα βάζει και τον έ-
αυτό της. Τα ίδια σκέπτεται και ή Μαρίνα ή
άσπρη.

Είνε μιά, επί παραδείγματι, που δέν τη
χωνεύουν. Αυτή είνε ή Άρτεμις, του πρωτο-
κόλλου. Την ξέρετε την Άρτεμι; Θα την γνω-
ρίσετε άμέσως, στο διάδρομο. Είνε μιά νεαρή
κόρη ψηλή, με άγέρωχο θάδισμα. Καθώς περπα-

τάει, το ύπέροχο κορμί της τραντάζεται σιγανά,
βαρειά ήδονικά. Είνε λευκή, με ώραια κομμένα
καστανά μαλλιά, ριγμένα πίσω. Σε κοιτάζει ή-
συχα, θαθεία και άδιάφορα. Ταράζεσαι.

Περνάει συχνά τον μικρό σκοτεινό διάδρομο
και πηγαίνει, χωρίς ποτέ να διάζεται, στο
γραμματέα. Είνε έρωμένος της. Ο γέρο—κλη-
τήρας που παραφυλάει έξω από το γραφείο των
παραβολών την κοιτάζει φευγαλέα, με όργη.

Η μιά είνε άνύπαντρη. Η άλλη παντρεμένη,
μά ο άντρας της την άφησε. «Ο άντρας της»,
αυτό είνε ένα πρόσχημα για την κοινωνία—
πιστεύουν πως άποτελοούν μέρος της—. Πραγ-
ματικά, τί πράγματα έγειναν έτσι : Έργάζοταν
σε κάποιο έργοστάσιο. Ήσαν και άντρες που ο-
λοι άλλωστε την περιφρονούσαν. Μιά μέρα, κά-
ποιο ζεστό μεσημέρι, κάποιος αισθάνθηκε μέσα
του τη ζάλη της φιληδονίας να τον τυλίγει. Την
άρπαξε εκεί, σε κάποια γωνιά, και την έπηρε-
σιωπηλά, θάναυσα. Έστερα, της έσκέπασε το
πρόσωπο με τα ίδια της λυμένα μαλλιά για να
μη νοιώθει στο έξής, στις άναμνήσεις της ζωής
του, την τύψη της άσχημίας της.

Γεννήθηκε ένα παιδί.—

Αυτή ήταν ή άσπρη, ή Μαρίνα, με τα όνει-
ροπόλα μάτια... Ήσαν γύρω—γύρω και κοι-
κινωπά, σάν νυσταγμένα. Έκείνον ουτε τον ξα-
νάειδε. Κάποτε ξεχνάει και το επώνυμό του. Τι
τόφελος :

Τό παιδί βρίσκεται σε μιά παραμάνα, μιá
γυναίκα χωριάτισσα, στην έξοχή. Είνε καλή,
γερή γυναίκα και το περιποιείται. Λαθαίνει άλ-
λωστε κι' ένα τρακι γάρι στο τέλος κάθε μηνός.
Τά λεφτά αυτά γίνονται από τις παραβολές, από
το πρωί ως το βράδυ, με κόπο και βίασαν.

Αλήθεια, τί ώραίο αυτό το σπιτάκι, το έξο-
χικό, που μέσα κάθεται το παιδί της Μαρίνας!
Ο κισσός ανεβαίνει, γεμάτος τρυφερότητα πάνω
στον άσπρο τοίχο και διαρκώς έχει ένα ύφος σάν
για να τον άγκαλιάσει. Η στέγη είνε χαμηλή, ο-
λο το σπιτάκι χαμηλό και τα δυό παράθυρά του
σάν μάτια. Σάν το θυμάσαι το βλέπεις στή φαν-
τασία σου πάντα ήλιοφώτιστο. Δέν μπορεί να
είνε άλλως...

Η Μαρίνα έρχεται κάθε Σάββατο, τ' από-
γεμα, που ευκαιρεί. Τα Σαββατόβραδα δέν έρ-
γάζεται το Υπουργείο. Μόλις άντικρύζει το
σπιτάκι από μακριά, διάζει το δήμα, το διάζει
πολύ, τόσο που κοκκίζει και ιδρώνει. Από
την πόρτα, φωνάζει λαχανιασμένη και χαρού-
μενη :

— Λάκη, Λάκη!...

Δέν περιμένει ώστόσο άπάντηση. Είνε πολύ
μικρό για να της άπαντήσει. Μά διάζεται να
του φωνάξει για να του θυμήσει πως είνε αυτή
ή μάνα του. Φοβάται, τόσο καιρό που είνε

μακριά, μη την ξεχάσει.

Του φέρνει καρταμελίτσες και παιχνίδια. Και
όλ' αυτά από τις παραβολές...

Η Μαρίνα κι' ή Αννίτσα, συνοικούν. Έ-
χουν μαζί ένα δωμάτιο, από δέκα χρόνια, κάμ-
ποσο ευρύχωρο μα καθόλου φωτεινό. Είνε θαμ-
μένο πράσινο και μέσα φιγουράρουν κοσόλες
και μικροπράγματα παλαιά! Η Μαρίνα τα
φυλάει με πάθος. Θέλει να πιστεύη, τάν τα
βλέπει, πως κάποτε είχε κι' αυτή ένα νοικοκυ-
ριό.

Τρώνε μαζί, κοιμούνται άπέναντι, στο γρα-
φείο μαζί πηγαίνουν και γυρίζουνε. Όστόσο,
τρώνονται διαρκώς. Είνε κι' οι δυό πολύ νευρι-
κές. Με το παραμικρό παίρνουν φωτιά, άλληλο-
κατηγορούνται, με έρεθισμό. Πάλι όμως μαζί
μένουν. Φωνάζουν και πολύ, στριγγλίζουν για
το τίποτα. Κάποτε μόνον που ή Αννίτσα έσπα-
σε από άπροσεξία κάποιος παληό βάζο της Μα-
ρίνας, εκείνη, αντίθετα από πάντα, δέν έμίλη-
σε. Μόνο κιτρίνισε υπερβολικά και την έκοίταξε
άμίλητη, με ένα είδος φοβερής έκπληξης.— Η
Αννίτσα φοβήθηκε.

Μιά μέρα στο τραπέζι—έτρωγαν στο δωμα-
τιό τους—ή Μαρίνα είνε με συγκίνηση, ύστερα
από μιάν άσυνήθιστα παραιτημένη σιωπή :

— Συμβάνει κάτι έξαιρετικό, ναί, δέν μπο-
ρεί άλλως να είνε. Και φαίνοταν ταραγμένη πο-
λύ.

Η Αννίτσα στεκόταν στα νύχια, έτοιμη
για καυγά.

— Τι έξαιρετικό ; ρώτησε με ύπόκωφη όρ-
γή, περιφρονητικά.

Η Μαρίνα έμεινε συλλογισμένη.

— Ημουνα στο Λάκη άπόψε, είνε, κ' έ-
κει...

— Εκεί :

— Εκεί θρήκα... κάτι πράγματα που δέν
τά είχα πάει εγώ. Δηλαδή, να... κάτι καρταμέ-
λες θαρρώ, κι' ένα κουδουνάκι, ένα παιχνίδι
που δέν τ' άγόρασα εγώ... δέν ξέρω...

Η Αννίτσα την έκοίταξε άσχημα και δέν
έμίλησε. Σιωπαίναν.

— Τι θαρρείς ; είνε τέλος, σιγανά.

Η άλλη ύψωσε τους ώμους.

— Δέν ξέρω... τίποτα... Μπορεί να... μα ο-
χι, αυτά δέν γίνονται...

Η μαύρη περίμενε, άγριωπή.

... Ίσως... ο πατέρας του, να το ξανα-
θυμήθηκε, ψιθύρισε δειλά κι' άφαιρεμένα ή Μα-
ρίνα.

Η Αννίτσα δέν έμίλησε.

Τσακονόντουσαν συχνά για το παιδί. Η
Μαρίνα είχε αυτό μονάχη σκέψη. Όλο γι' αυ-
τό έλεγε. Η Αννίτσα άγανακτούσε,

— Σώπα... σώπα πιά, τής εφώναζε.
Παράδοξο! ή Μαρίνα υποταζόταν. Δικαιο-
λογούσε ίσως μέσα της την Άννίτσα, που δεν
είχε αποχτήσει ποτέ παιδί. Θά ζήλευε...

Η Μαρίνα έγεινε ξαφνικά σιωπηλή, μαζε-
μένη. Κλεινόταν στον έαυτό της και αφαιρόταν
για ώρες, δουδή, κουφή σε κάθε ξένο. Κουνού-
σε και το κορμί άργά-άργά, σαν τις γρηές,
έμπρός-πίσω, σχευλιαστικά. Η Άννίτσα την
ερωτεύτηκε γι' αυτό.

— Τόν περιμένεις;... είσαι βέβαιη πώς ήρθε;...
Σταμάτησε να κουνιέται κι έμεινε προση-
λώνοντας το βλέμμα κάπου, άόριστα. Ύστερα
άρχισε πάλι το άφωνο κουνητό της. Το άλλο
Σάββατο έπηγε στο Λάκη με τρεμάμενη ψυχή.
Έκοίταζε τις γωνιές του δρόμου της με
υποψία, φοβισμένη, έτοιμη να λιποθυμήσει.
Θαρρούσε πώς κάπου θ' αντίκρυσσε πλατες άν-
τρίκιες, στιβαρές, να διαγράφονται, μιá μορφή
που φανταζόταν πάντοτε άγριωπή και ξένη.
Έκείνος, θά είχε έρθει... Τό ένοιωθε... Και
κοβόταν στη σκέψη ή αναπνοή της.

Δέν τόν έθυμόταν πιά. Στο νοῦ της, από
το πολύ να ζητάει την μακρινή εικόνα του, είχε
φτιάξει άσυναίσθητα μιá ψεύτικη, άλλη. Έτσι
ώρα τον έπίστευε πώς ήταν. Και στην ψυχή
της διαρκώς μεγάλωνε το άνάστημά του και
ή αδιατήρητα της ματιάς του. Έφτανε στην
εικόνα του μοιραίου.

Φοβόταν τη νύχτα στους δρόμους, μόνη
της. Από κείνη την ημέρα θαρρούσε πάντα
πώς την έκολουθούν. Στεκόταν ξαφνικά, πι-
στεύοντας πώς πάει πιά, την είχαν πιάσει από
τόν ώμο. Η καρδιά της χτυπούσε δυνατά και
ξαφνικά σταματούσε όλο ελα. Πνιγόταν. Ύ-
στερα έφευγε, τρέχοντας. Μά εκείνος πουθενά
δέν έμφανιζόταν.

Δέν ήξερε να πει αν είχόταν τόν έρχομό
του ή τόν έτρεμε. Η σκέψη του της είχε γίνει
προσευχή σε θεό φοβερό και μεγάλο.

Εαναύρε ώρα στο μικρό. Τά έστελναν δέ-
μα. Ένας μικρός υπάλληλος του μπακάλη τά
πήγαινε. Παιός του εδίνε; Η παραμάννα δεν
ένδιαφέρθηκε ποτέ να ρωτήσει. Η Μαρίνα φο-
βόταν να της τό πη. Φοβόταν τη σκιά του άν-
τρα. Άλλωστε, τώρα, τό ήξερε τόσο καλά...

II

Έγύρισε από την έξοχή αλαφιασμένη. Βια-
στικά, μπήκε στο δωμάτιο χλωμή κι δλότρεμη.
— Τί... ήρθε; ρώτησε ή Άννίτσα, ξεχα-
σμένη.

Ήταν λαχανιασμένη και ή αναπνοή της
έβγαине σφυριχτή.

— Είναι άρρωστο, ψιθύρισε, τό παιδί... είναι
άρρωστο...

Έτρώμαζε.

— Τί έχει; Τί είναι;

— Δέν ξέρω... δέν ξέρω... — έπεσε σε μιá
καρέκλα. Διψηρήτη, είπε ο γιατρός...

Η Άννίτσα έχλώμιασε.
— Διψηρήτη...

Την άλλη μέρα δέν έπηγε στο γραφείο ή
Μαρίνα. Έγύρισε τό βράδυ από την έξοχή, τσα-
κισμένη.

— Έ; ρώτησε ή Άννίτσα καθώς την είδε να
μπαινει.

— Μιá γυναίκα τά στέλνει, είπε ή μάνα.

— Τί πράγμα;

— Τά... πράγματα.

— Ά...

Σώπασαν. Συμπλήρωσε, ή μάνα, με απο-
γοήτευση:

— Κάποιε κυρία φιλόανθρωπη θά είναι.

Η Άννίτσα κοκκίνησε.

— Όχι, ψέμμα! Έκανε ζωηρά.

— Πώς;...

— Τίποτα... όχι, όχι... έτσι... είπα...

—

Χτύπησαν την πόρτα τους.

— Ποιός να είναι; Η Άννίτσα άνοιξε. Ήταν

ένα παιδί, χωριατόπουλο.

— Με στέλνει ή κυρα—Μαριγώ, ή παραμάν-
να, είπε γρήγορα-γρήγορα σά να αποστήμιζε
κάτι.

— Έ; τί είναι; ρώτησε τρομαγμένη ή Μα-
ρίνα.

— Είπε να πάτε γρήγορα εκεί που είναι
ανάγκη.

Άφησε μιá μικρή φωνή και στηρίχτηκε
στην πόρτα. Όλα τά έκατάλαβε, με-μιάς... Έ-
κλεισε τά μάτια και για λίγες στιγμές έμεινε
ασάλευτη. Και ήταν ή στάση της σά νάλεγε
δυνατά, πώς τό περίμενε πιά αυτό, πώς δέν
μπορούσε γι' αυτήν, να μη γίνει έτσι... Έπηρε
τό σάλι της, έτρεξε στην πόρτα, παραμέρισε
τό παιδί και θγήσε, βιαστική.

Τό παιδί πλησίασε την Άννίτσα.
— Σήμερα μη μου δώσεις για τό μωρό πράγ-
ματα, είπε. Ξέρεις... πέθανε.

Η μάνα, ήρθε τό βράδυ.

Άργά, άργά, μπήκε χλωμή, με βήμα άδέ-
δαιο. Κρατούσε τά μάτια σφραλιστά, και όταν
τά μισάνοιγε, δέν είχαν βλέμμα.

Μπήκε άμίλητη, κι ήσαν άθόρυβα τά
βήματά της.

Η Άννίτσα, τρομαγμένη, την έκοίταζε.

Έπεσε σε μιá καρέκλα. Δέν έκλαιγε. Μό-
νον ήταν λευκή, πολύ λευκή και φάνταζε τό
πρόσωπό της έτσι σαν γυμνό, πολύ γυμνό.

Η άλλη σκεπτόταν πώς κάτι θάπρεπε να
πει, δθθεν να ρωτήσει... Μά δέν μπορούσε...
όχι... δέν υπάκουε ή γλώσσα της. Ήσαν δλα
τόσο καθαρά!

Πέρασε ώρα. Ύστερα, ή Άννίτσα, με προ-
σπάθεια, είπε:

— Νχ βάλω για φαί;...

Άφησε τό χέρι της να πέσει, αδιάφορα.

Άμίλητα, για να κάνει κάτι, ή άλλη άρχισε
να έτοιμάζει προσέχοντας να μη κάνει θόρυβο.
Αυτή ήταν τόσο κατάπληκτη που τίποτα απο-
λύτως δέν έσκεπτόταν.

Δέν άρνήθηκε. Κάθησαν στο τραπέζι. Έφα-
γαν λίγο, με ντροπή...

Ξαφνικά, τό πήρουν της μάνας έπεσε στο
πίατο, άγρια. Τινάχτηκεν. Κυρειαίστηκε ή
σιωπή. Η Άννίτσα άρχισε να τρέμει. Έκοίτα-
ξε την συντρόφισσά της με μάτι κακό.

— Έ, λοιπόν; ήρθε; ρώτησε, ξαφνικά σκλη-
ρή.

Δέν έφάνηκε να άκουσε; ψιθύρισε σε λίγο:

— Τίποτε πιά... τίποτε...

Η Άννίτσα πηγαινοερχόταν, μαζεύοντας
τά πιάτα.

— Όποτε δέν ήρθε... δέν ήταν αυτός!...

— Ποιός; ψιθύρισε με άπορία.

— Ο πατέρας του.

— Όχι, είπε άπλά.

Σώπασαν. Η Άννίτσα άναμμένη, έτρεμε.

— Και λοιπόν; στρίγγλισε ξαφνικά. Λοιπόν

Λοιπόν τί θές τώρα;...

Τόλεγε δθθεν για παρηγοριά, από μιá πα-
λειά υποχρέωση. Η άλλη ούτε άκουσε.

— Χμ!... τά άδικα των άδικων κλαίς τώρα.
έρίστε!

Δέν έκλαιγε. Δέν θά τόλεγαν γι' αυτή...

Χτυπούσε τά μαχαροπήρουνα, άγρια.

— Και τί με τούτο... μωρό ήταν! μικρό παιδί,
ξεφώνισε ή Άννίτσα με έρεθισμό.

Δέν άπάντησε. Άκολούθησε μιá σιωπή.

— Πάψε! έκραύγασε ή Άννίτσα με-μιάς, χτυ-
πώντας τό πόδι... τό παιδί... τό παιδί τό δικό
σου... θαρρείς!... — και δέν ήξερε πώς να
συνεχίσει. — Εγώ... εγώ πιό πολύ...

Έψωσε τά μάτια και την έκοίταζε, χωρίς
να νοιώθει.

Έκείνη, με-μιάς, είχε κρύψει τό πρόσωπο
στα χέρια της κι έκλαιγε άκράτητα, άπαρη-
γόρητα, με λυγμούς και άγκομαχητό. Τά μαλ-
λιά τις άργά, ξεδιπλωνόντουσαν σε μακρές πλε-
ξίδες.

Η μάνα, χωρίς λέξη, την έκοίταζε.

— Τί με τούτο... τί κι' αν είσαι μάνα...

Κι' εγώ... θέλω... ναί... θέλω... κι' εγώ...

Μά άπότομα σώπασε να λείει. Και έκλαιγε
μόνο, με σούρλιαχτό.

Έπεσαν σιά κρεβάτια. Η Άννίτσα φύ-
σηξε τό φως. Άπλώθηκε ή σιωπή. Τά μάγουλά
της άκόμη έκαιγαν από τό κλάμμα. Μιá έμμομη
σκέψη της έβασάνιζε τό νοῦ:

«Ω, πώς την έμισούσε τώρα αυτή τη γυ-
ναίκα!...»

Θυμόταν τά δειλινά πού, κρυφά, με προφύ-
λαξη, έπήγαινε στην έξοχή και έδινε στο μπα-
καλόπαιδο τά γλυκά για τό παιδί εκείνης. Θυ-
μόταν πώς πίσω από τό φράχτη, κρυμμένη, τό
κοίταζε να παίξει με τά χώματα λίγες στιγμές,
και πώς τότε ένοιωθε εύτυχία να πείθει τόν
έαυτό της πώς ήταν αυτή ή μάνα του, αυτή...
ναί, και όχι ή άλλη... Κι' αυτή ήταν που τ'
άγαπούσε ποιο πολύ.

«Πόσο την έμισούσε εκείνη τη γυναίκα!...
Γλυκός ο ύπνος έμούδιαζε τό κορμί της που
ευεργετικά είχαν λύσει τά δάκρυα. Τέντωσε
τ' αυτό. Η άλλη δέν άκούγόταν...»

«Κι' είχε πιστέψει πώς ήταν ο πατέρας
του... Χά! χά!...»

Μά άς νόμιζε... Κι' αυτή ήταν που τ' άγα-
πούσε... και θά τόκλαιγε... Κι' ή άλλη...

Όστόσο ο άντρας της μπορούσε να έρθει, και
τότε...

— Άλλωστε ή ζωή πάντα έχει λουλούδια
και πίσω από τό φράχτη, ή ζωή...

... άνθοστόλιστη...

Εύπνησε ξαφνικά, σά να την είχαν έγγίσει
στον ώμο. Χωρίς να τό καταλάβει πώς, είχε κοι-
μηθεί, και γλυκά, πολύ γλυκά μέσα στην κό-
πωση των ματιών της άκουσε κάτι. Άνα-
τρίχιασε. Κάποιος σιγοτραγουδούσε... Όχι...
όχι... ένα μурμουρητό, σιγαλό... ύστερα
κάτι σαν φιλιά... πνιχτά... Όχι! άναφυλη-
τό... άναφυλητό. Έκλαιγαν...

Τέντωσε τ' αυτό. Εύπνησε ο νοῦς της. Πλάι,
ή άλλη, έκλαιγε, στη νύχτα, άμίλητα.

Αυτή, δέν είχε κοιμηθεί...

Πίσω από τό φράχτη... Τό παιδάκι...

«Όχι!... κάποιε χέρι της έπίεζε την καρ-
διά. Η άλλη, πλάι, έκλαιγε... τό πεθαμένο
παιδί... ή μάνα.

Ένοιωσε ντροπή, άπειρη ντροπή. Με-μιάς
έκατάλαβε πώς ήταν αδύνατο πιά να υποφέρει
ταπεινώση τέτοια... Όχι... αδύνατο πιά. Ση-
κώθηκε σιγά. Τά πόδια της, γυμνά, πάτησαν
χάμου και ανατρίχιασε. Διέσχισε στίς μύτες τό
δωμάτιο.

Πάνω από τό κρεβάτι της άλλης, σκυμμένη,
την έκοίταζε. Εκείνη, κουκουλωμένη, ούτε
την είχε καταλάβει. Μά έκλαιγε, πνιχτά και
οι κουβέρτες άνασηκωνόντουσαν. — Στάθηκε
πάνω της άπειλητική, με γαντζωτά τά δάχτυ-
λα. Ω, να μπορούσε να πνίξει, να πνίξει αυτό τό
κλάμμα!...

Γύρω άπλώνονταν ή σιωπή. Όλα θυσιμένα
στη σκιά, σιωπαίαν, τ' έπιπλα, τό παληό ρο-
λόι που είχε ξεκουρντιστεί, κάθε τι ζωντανό από

ἀναμνήσεις...

... Στή σκιά ἦσαν σὰν ἄνθρωποι, σὰν ὄντα ζωντανὰ πού εἶχαν ὑπαχωρήσει γύρω καί σα-στισιμένα, ἐκκοίταζαν. Ἡ Ἀγγίτσα ἐνοιωσε ντροπή.

Ἦψωσε τὸ μπράτσο της καί σκέπασε τὸ πρόσωπό της. Τὰ πόδια της ἐλύγιζαν. Γονάτισε.

Θεέ μου, ψιθύρισε μὲ λυγμούς, Θεέ μου!

III

Ἀνοίγεις τὴν πόρτα, μιὰ πόρτα κοινή, λερωμένη, ὅπως ὄλων τῶν δημόσιων γραφείων καί μπαίνεις στὸ τμήμα τῶν παραβολῶν, δωμάτιο μικρὸ, πού μυρίζει παλιό, μουχλιασμένο χαρτί καί μελάνι.

Λές :

—Σὰς παρακαλῶ... μοῦ κάνετε μιὰ παραβολή;...

Καί δίνεις τὸ ἔγγραφο σου. Μὰ ἀμέσως μετανοεῖς γιὰ τὸν εὐγενικό τόνο τῆς φωνῆς σου...

Στὸ ἄλλο τραπέζι, δεξιά, μιὰ νεαρὴ ὑπάλ. ληλὸς κάθεται, γεμάτη ψυχρὴν ἀξιοπρέπεια.

Ἔχει στὰ χεῖλη μιὰν ἐλαφριά πτυχί, γεμάτη εἰρωνία. Φαίνεται πὼς τὴν ἐπροίκισε ἡ συντροφικὴ τῶν δύο πλαϊνῶν της, γιὰ ὅλη της τὴ ζωὴ.—

Ἀλήθεια, τί πρόστυχη ἡ ζωὴ!...

Ἡ Ἀρτεμὶς περνάει στὸ διάδρομο, μὲ τὸ ἀργὸ καί θινὸ της βήμα. Πηγαίνει στοῦ γραμματέα πού εἶνε ἐρωμένος της.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΕΡΖΑΚΗΣ

ΜΙΑ ΝΗΝΕΜΙΑ ΠΑΡΑΔΟΞΗ

Μιὰ νηνεμία παράδοξη κι' ἐφιαλτικὰ χυμένη
στὸν λογισμό μου ἀνάδωσεν ἀπόψε θριμβιβική
κι' ἔτσι, μπροστά μου δράματα, μιὰ συνοδεία βουβή
+ καὶ βιβλική—σ' ὀπίου καπνοῦς—θαρρεῖς περνοδιαβαίνει.

Μιὰ κόρη, —τὴν φαντάζομαι—καί μῶρεται στὸ νοῦ
σ' ἓνα βιβλίο ῥωμαντικό σκυμμένη νὰ διαβάξει
σὲ μιὰ βεράντα πού εὐωδῶν οἱ ἀνθοὶ τοῦ Τρολιχοῦ
κι' αἰώνια κάτου ἡ θάλασσα τ' Ἀρχιπελάου παφλάζει.

Σ' ἓνα παλιὸ πού ἀρνήθηκεν ἀρχοντικό ἡ χάρις
καὶ μόνο ἡ πλήξη—ἀπόμεινε—μὲ οἰκόσημο δυὸ κρῖνα
κι' ἐσθῆτα ὠχροδαντέλλωτη νὰ βηματίζει ἀργὰ
Στυγνὴ, —στὸ ἄχανο δῶμα της—γροῦλα ἡ κοντεσσίνα.

Τὸ πιάνο πῶμεινε ἀνοιχτό, κι' ἡ ῥαψωδία σιμά του
νὰ τὴν ῥιπίζει ὁ ἄνεμος τὴν νύχτα θλιβερά
κι' οἱ κηροστάτες πένθιμοι, καὶ τὰ κερὰ σβυστὰ
στὸ ἔρμο σαλόσι πᾶδειασεν μιὰ κρύα βουλή θανάτου.

Μακριὰ ἓνα πλοῖο σὲ πέλαγα μυστηριακὰ πού ὀδεύει
μὲ μουσικὴ πολυόργανη κι' ἀστροφεγγιὰ ἑλαρή
—Πλησίσιον πᾶει στῶν Χιμαιρῶν τὴν μακαρία τὴν γῆ,
στὴν γῆ, πού ἡ Σφίγγα ἡ θρυλικὴ τῶν Πίγων βασιλεύει!

Πίσω ἀπ' τὴν τρύπα ἐνὸς κελιοῦ πού τρεμοφέγγει ἀχνὸ
τῶχροκαντήλι, ὁ μοναχὸς σκυφτὸς κρυφοκοιτάζει
τὸν γυναικεῖο πού πλάγιασε τῆς ἀμαρτίας καρπὸ
κι' ὅμοιο Λαγείας—τὸ ρᾶσο τῶν—Πορφύρα πού αἰμοσιάζει!

Στὸ χάσμα πού ἀνοῖξε ὁ σεισμὸς—ὄραμα εἰρήνης θεῖο
μεσ' ἀπ' τὰ ρέπια ἐμπρόβαλεν μιὰ γλάστρα λουλουδιῶν
μ' ἄσπρα δυὸ ρόδα εὐφρόσυνα κι' ἀκόμη ἓνα βιβλίο
τῶν τραγουδιῶν τοῦ Χάινε στὸ πείσμα τῶν θυελλῶν!

Μιὰ νηνεμία παράδοξη κι' ἐφιαλτικὰ χυμένη
στὸν λογισμό μου ἀνάδωσεν ἀπόψε θριμβιβική
κι' ἔτσι, μπροστά μου δράματα—μιὰ συνοδεία βουβή
καὶ βιβλική—σ' ὀπίου καπνοῦς—θαρρεῖς περνοδιαβαίνει.

Φρυγικοὶ αὐλοὶ—1928.

ΠΑΥΛΟΣ ΚΡΙΝΑΙΟΣ

ΣΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ ΤΟΥ ΚΑΘΡΕΦΤΗ

Κάθε φορὰ πού κύταζα, σκυφτός, μὲς τὸν καθρέφτη
ὅλη ἡ μορφὴ σου, τῆς χαρᾶς, φάνταζε προσευχὴ
κι' ἐννοιωθα πύρινες σταλιές τὸ γέλοιο σου νὰ πέφτει
ἀκούραστα πληγώνοντας τὴ δόλια μου ψυχὴ.

Χαίρουν ἴσο ἠλιθία, στοῦ κρύσταλλου τὴ γύμνια
ναρκώνοντας θριαμβικὰ τὴν κρύφια σου πληγὴ
πού ἔξωπυγεν ἀδιάντροπα στὸ στόμα μου ἡ βλαστήμια
σὰν κολασμένη θύελλα στὴ βιβλικὴ σιγή.

Πέρασαν χρόνια... Ἡ χαρὰ μ' ἀγκάλιασε, καὶ μένα
θαρρώντας, πῶς στὸ γέλοιο σου θ' ἀνθίσει ἀληθινὴ
—μὰ στὴ μορφὴ σου, σκελετὸς γιόρταζε μιὰ θλιμμένα
καὶ σάβανο στὰ μάτια σου δυὸ κύκλοι μελανοί.

Θέλησε, μὰ δὲ μπόρεσε, ἡ πίκρια νὰ σοῦ στείλει
κάποια ζωὴ στὰ μάτια σου, πού γυάλιζαν νεκρά,
καὶ σμίγοντας, δαγκώνοντας τ' ἀχνοσβυσμένα χεῖλη
Ἄλλοι—γιὰ κούφια χάχανα, ἐδάκρυσες πικρά.

Κι' ἀργά, φοριχτὰ, τὰ δάκρυα σου, κυλίσαν θολωμένα
Καὶ πνίξιν τὸν καθρέφτη μ' ἐς μὲς σ' ἄχνα περισσὴ
κι' ἐνοιωσα τέλος—ἔστειρα ἀπὸ τόσα περασμένα
πῶς σὺ δὲν ἦσουν πικρὰ ἐγὼ κι' ἐγὼ πῶς ἤμουν σύ...

ΡΕΝΟΣ ΕΛΛΗΝΑΣ

ΑΠΑΝΤΟΧΗ

Τὴ φτωχικὴ καμαροῦλαισα μου σιόλι ἀπόψε γιὰ σένα.
Λάμπει ἀπὸ πάστο ἰκαὶ φῶς, τοῦ ἐρχομοῦ σου ἡ χαρὰ τὴ γυμίζει
κι' ὅλα τὰ πράματα γύρω, μαζί μου προσμένουν σμιγμένα
στὸν ἴδιο ἀβάσταχτο Πόθο πού τὴν ψυχὴ μου φλογίζει.
Ἐντεκα πιά: μιὰ ἀγωνία τὸ νοῦ μου βαρεῖα τρικυμίζει
λούφιξε μέσα μου ἡ σκέψη καὶ μόνο τ' αἰτιά μου σπημένα
ψάχνουν ν' ἀκούσουν τὸ βῆμα πού τόσο ἡ καρδιά μου γνωρίζει.

Θάρρης, δὲ γίνεται τόση λαχτάρα νὰ πάη στὰ χαμένα...
θάρρης, γιατί δὲ μπορεῖ μιὰ ψυχὴ ἄλλη, λαμπάδα ἀναμένη
μ' ὅμοια γιὰ σὲ πεθυμιὰ καὶ φωτιά, κάπου, ἄλλου νὰ προσμένῃ.

Ἔτσι τὴ νύχτα ὅλη πέρασα μέσα στοῦ πόθου τὴ ζάλη
ὡς πού ἦρθε ἡ μέρα κι' ἡ θύμησις ἔβηνσε μέσα μου πάλι
πῶς δὲν περνῶ καρτερώντάς σε, νύχτα φοριχτὴ πρώτη ἐκεῖνη,
σ' ἀπαντοχὴν ὅμοια μάταιη, νύχτες πολλὲς ἔχω μείνει.

ΣΟΦΙΑ ΜΑΥΡΟΕΙΔΗ

ΑΓΟΝΙΑ

Μακάριοι: ἐκεῖνοι πού ἔφτασαν στ' ἀπάνεμο λιμάνι
καὶ βλέπουν τὴ ζωὴ καθὼς μιὰ εὐφραντικὴν εὐδία,
ἐμένα ἡ ἀρρώστεια μ' ἔλυωσεν, ἡ ἀνία μ' ἔχει μαράνει
καὶ ζῶ τὴν ἀθλία μου ζωὴ διπλὴ μὲ τὴν αὐπνία.

Σέρνομαι ῥάκος πού ὁ κακὸς ἀγέρις τὸ χτυπᾷ
στὴν κάθε πέτρα τοῦ σκληροῦ καὶ ματωμένου δρόμου,
κι' ἂν κάποτε ἓνας ἄνεμος μὲ παίρνει στὰ ψηλά
εἶναι νὰ νοιώσω πιὸ βαθειὰ τὴ φοβικὴ τοῦ ἄγριου τρόμου.

Κ' ἔτσι σὰν ἔμπυο πού ξερονᾷ μιὰ βρομερὴ πληγὴ
Καὶ σὰ σκουλήκι πού ἔδαφος εὐρήκε νὰ βυζάνῃ
σερνεται ὁ στίχος—σερνεται στὴν ἄσρα στη ψυχὴ,
ποῖχε ἀπομείνει ὁ θάνατος μιὰ γλυκαταντολί,
Κι' οὔτε κι' αὐτὸς νὰ φτάνῃ...

ΓΙΑΝΝΗΣ ΧΟΝΔΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΤΡΕΛΛΑΜΕΝΕΣ ΨΥΧΕΣ

Είναι χειμῶνας, στους δρόμους κρύο, συμμάζεμένοι ὅλοι στὰ σπίτια τους. Στὸ σταθμὸ, σὲ λίγο θὰ φτάσει τὸ τρέινο, κόσμος, φωταφία. Ὁ σταθμάρχης πηγαινοέρχεται, δί' εἰς διατάγας, ἀκούγεται ἡ δυνατὴ φωνὴ του.

Στὴν ἄκρη τοῦ πεζοδρομοῦ, δυὸ χασομέριδες, δυὸ ἀξυπόλυτοι, μὲ στραβὲς τραγιάσκες, κάθονται· καπνίζουνε, φτύνουν ὀλοένα, σ' ἀγκουβεντιάζουν. Ὁ Θεὸς ξέρει τί νὰ αἰσθάνονται, συχνὰ σηκώνεται κάποιος, σουλατσάρεται λίγο, ὥσπου ξαναγουρίζει, πέφτει μονότονα στὴν ἴδια θέση του. Ζοῦνε ἀχώριστα, φτωχά, μιὰ ζωὴ ἀνυπόφορη, ἀπαυδιμένη, ἕνα ὑπόγειο κρατᾶνε ὅπου περιορῶν τίς νύχτες τους.

Τώρα μένουν ἐκεῖ, δίχως κέφι, βαρυνεστημένοι, προσμένοντας τὸ τραῖνο· ὀλοένα πλάγιτους ὁ κόσμος γιομίζει, ἔρχονται κι' ἄλλοι, κόβουν βόλτες, μένουν ἄλλοι ὄρθιοι.

Ὁ ἕνας πέταξε τὴ γόπα.

—Θυμᾶσαι κείνην τὴ γριά μάννα μου, τὴ ζωομένη, καμπουγιασμένη, μὲ τὰ βαθουλὰ μάτια σὰ νᾶξε τραβήξει ὅλους τοὺς πόρους τοῦ κόσμου; Εἶναι χρόνια, ναι, σίγουρα ἔχουν περάσει χρόνια ἀπ' τὸ ξεψύχισμά της. Μὰ ὁ διάλογος νὰ μὲ πάρει, ἂν δὲν τὴν εἶδα σήμερα μπροστά μου!

Ἐφτυσε μὲ δύναμη, ἄλλαξε τὴ θέση τῆς τραγιάσκας, συνέχισε.

—Ναι, ὁ διάλογος νὰ μὲ πάρει.—Τὴν εἶχα συχαθεῖ, βαρεθεῖ πιά, μιὰ μούμια κεῖ πέρα, ὀλο γκρίνια, νεύρα, φωνές. Τόξε παραξυλώσει σιὰ τελευταία της, δὲν ἤξερε τί ἔλεγε, μ' ἔβριζε δημερίς, στάλα δὲν ἠσούχαζε. Ἐβγαίνα ὁ φουκαρᾶς τὸ πρωί, μ' ἀδειανὸ στομάχι, ἄφιλος, μὴ τάχατες καὶ βρῶ καμμιὰ δουλειά· καὶ νὰ σου τὴν ἡ γριά μάννα σου, ποὺ σ' ἀνάθρεψε, λέει, ποὺ σὲ μεγάλωσε, ποὺ τὰ χίλια δυὸ, νάσχιζέι νὰ σὲ πικραίνει, νὰ σοῦ χαλάει μὲ τὴ χολή της ὀλη τὴ διάθεση ποὺ θᾶξες νὰ τῆς καλομιλήσεις. Παλιοκρεμανταλά, τοῦ διαόλου πλάσμα, μέσκασες, μὲ τέλεψες, τὴν κατάρρα μου νᾶχεις, φτοῦ, πώπωπω!... Κι' ὀλο τὰ ἴδια ὀλονυχτίς, γιὰ ψύλλου πῆδημα, δίχως ἀφορμὴ. Αὐτὴ ἡ ἀναπαράδι, τὸ ἔλεεινὸ κατάντημά μας, ὀλο τὴν ἐρέθιζε, τὴν ἄλλαζε, τὴν ἔτρωγε.

Καὶ γὼ τὴν ἀγαποῦσα, τὴν ἐλάτρευα, ναι, ἐλάτρευα κείνο τὸ ἄθλιο σαράβαλο, κείνο τὰ πομεινάρη μανῆς ζωῆς, μόλα τὰ φασκελώματα καὶ τὸ βρισίδι ποὺ μουροίχνε, κι' ἄς τὴν εἶχα βαρεθεῖ πιά.

Δὲν ξέρω ἂν ἐσὺ ἔνοιωσες ποτέ σου αὐτὸ τὸ σιωπηλὸ πάθος, τὴν παλαβὴ αὐτὴν λατρεία. ποῦνοιωθα γὼ γιὰ τὴ γριά μάννα μου. Σοῦ λέω κατὰ τὸ ἀπίστευτο γινότανε μέσα μου, σιὰ κατάρρα μου, — αἰστανόμουνα νὰ μὲ πλημμυρί-

ζει ἡ ἀπίστευτη αὐτὴ ἀγάπη νὰ μεγαλώνει ὅσο, μὲ σκυλόβριζε αὐτὴ.

Μαζευόμουν σὲ μιὰ ἄκρη, ἀκουγα ἰμίλητος ἐκείνον τὸν χείμαρρο τῆς καλίας της, ὀλο τὸ μῖσος ποῦτρεφε γιὰ μένα, ἀδικαιολόγητα, νὰ ξεσπάει, ἕνα βῆμα πὶο κεῖ, μπροστά μου.

Μιὰ φορὰ, τόσο εἶχε φουρκίσει, σὲ τέτιο βαθμὸ νευρασμοῦ εἶχε φτάσει, πὺ μοῦδωσε ἕνα μπάτσο δυνατό, ἠχερό, πὺ ἀκουσα τὰ κόκαλα τοῦ χερσιοῦ της νὰ τρίζουνε. Δὲν εἶπα λέξη, καὶ τί νὰ πῶ, ἄχ. ναι, πὺ βαστήχτηκα, καὶ δὲν ξέσπασα σ' ἀναφυλητό μὰ κείνη, βλέποντάς με ἔτσι ὑποταμένο, κνήμπορο νὰ πῶ λέξη, μεῦδωσε μιὰ μὲ τὰ δάχτυλά της, ἔτσι, μιὰ μὲ φόρα στὸ κούτελό μου.

Δὲ σκέφτηκε καθόλου τί ἔκανε, δὲ συλλογίστηκε διόλου πὺς ἦτανε μάννα μου, — καὶ μοῦδωσε μιὰ στὸ κούτελο μὲ τὰ ξερά της, τὰ κρύα δάχτυλα, ποὺ μ' ἔκανε νὰ μείνω ἀποσβολωμένος, τσαντισμένος.

Νὰ λυπάται εἶναι κανεῖς, γιατί, μόνοι μας, δίχως ἀφορμὴ, κυτᾶμε πὺς νὰ καταστρέψουμε τὴν εὐτυχία τοῦ κόσμου αὐτοῦ.

Δὲ μίλησά, οὔτε τότε, σηκώθηκα ἀπαυδισμένος, πῆρα τὸ σκουφο μου, βγήκα ὄξω. Ἐτρεξα, ἔνοωθα τὴν ἀνάγκη νὰ τρέξω, βρέθηκα σ' ἕνα χωράφι, σ' ἕνα ἐρημικὸ χωράφι· καὶ μονομιάς ξέσπασε ὅτι τόσο καιρὸ κρουβόταν μέσα μου, ἀναλύθηκα σὲ δάκρυα, ἕνα κλίμα πρωτοφανέρο, ἀστεῖρο, ἀσταμάτητο. Ταραζόμουν ὀλος ἀπ' τοὺς λυγμούς, εἶχα φουχτωμένο τὸ μοῦτρο μὲ τὰ χέρια μου, τὰ δάκρυά μου ἔτρεχαν ἀπ' τ' ἰνοίγματα τῶν δαχτύλων ποτάμι.

Καὶ νὰ ποῦ, παῦσε τὸ κλάμα, σταματᾶνε οἱ λυγμοί, σηκώνουμι ὄρθιοι, μ' ἀλλαγμένα σωματικά. Ὡ... κλείνω τὰ μάτια μου ἀπ' τὸν ἀποτροπιασμό, κάθε ποῦ φέρνω στὸ νοῦ μου κείνην τὴ στιγμή. Μὰ καὶ ποῦ δὲ φτάνει τὸ μυαλό, καμμιὰ βολά; Ἄ, θὰ στὸ πλερώσω, καὶ βέβαια θὰ σοῦ πλερώσω αὐτὴν τὴ δυστυχία ποὺ τραβάω γιὰ σένα τόσο χρόνο, εἶπα σὰ παλαβός.

Ναι, φίλε, δὲ σιᾶχω πῆ αὐτὰ καὶ νὰ μὲ συχωρέσεις ποῦ σιᾶκρυβα, κι' ἔμενες μ' ἔνιω τέτιον ἄνθρωπο.

Καὶ τραβήξα συντριμμένος, καὶ χώθηκα μεσ' στοὺς φωτισμένους δρόμους, καὶ γύρισα γιὰ τὸ σπίτι.

Ὅμως δὲν περνᾶ πολλὴ ὥρα, κι' ἀκούω μιὰ φωνὴ ξοπίσω μου, βλέπω νὰ μὲ ζυγώνει ἕνα, γερόντιο, ποῦριθε καὶ μοῦσφιζε τὸ χέρι.

Ἐνας παλιὸς γνώριμος, ἕνας μονόφθαλμος, μιὰ φάτσα ποὺ τὴν συμπάθαγα ἄλλοτες πρὶν ἀποτρελλαθεῖ, ὁ παλιὸς χασάπης. Τὸνα μάτι ἦτανε βγαλμένο, πριμένο γύρω—γύρω, καὶ τ' ἄλλο εἶχε κοκκινήσει μισοκλείσει, καὶ τὸ βάσταγε ἔτσι μισάνοιχτο, κοιτάζοντάς με παρᾶξένα, σὰ

νᾶξερε ὀλη τὴ δυστυχία μου. κ' ἤθελε νὰ μὲ κροϊδέψει.

Τοῦ δίνω μιὰ, καὶ κάνω νὶ ξεφύγω ὅπου αὐτός, τίποτα, ἔρχεται, γαντζώνεται ἀπ' τὸ μανίκι μου, βγάξει ἕνα συρτὸ στριγγὸ γέλιο.

—Λὲν ἔχω οὔτε μιὰ ἀμφιβολία, πὺς κατὰ σ' ἔχει φουρκίσει, τὸ βλέπω γὼ, μὴ πῆς ὄχι. Χί χιχί—καὶ γὼ, μὰ τὴν ἀλήθεια, ἂν θέλω νὰ σὲ φουρκίσει κανεῖς. Νὰ μοῦ πῆς, νὰ μοῦ πῆς ποῖος τόκανε αὐτό—ἔχω μιὰ μανία σήμερα γιὰ κανγα... Χί χι χι... ποῦ λὲς φυλάω στὸ προσκεφάλι μου μιὰ μαχοῖρα, μιὰ χασάπικη μαχοῖρα, τέλεια τροχισμένη, ἀπ' τὸ παλιὸ χασάπικὸ μου. Καὶ τί δὲν εἶδε ἡ κόψα της! Ἄσαά, νιώθω πὺς πρέπει νὰ στὰ πῶ σένανε, καὶ βέβαια νὰ τὰ μάθεις κ' ἐσὺ. Ὡ; καὶ τὸ ἔλεεινὸ, τὸ συχαμερό κείνο σκυλί—γιὰ τὸ χασαπόσκυλό μου σοῦ λέω—ποῦχα καὶ μ' ἀκολούθαγε τὰ στερνά μου χρόνια, τόσο μῆμταινε σιτὴ μύτη, ποῦ τόκανα νὰ φοφίσει! Λέω, ἔ, τέλεψαν τ' ἀστεῖα, ἦρθ' ἡ ὥρα κ' ἡ στιγμή σου—καὶ τ' ἀρπάξω, τὸ φουχτώνω στὰ χέρια μου, τρέχω στὸ προσκεφάλι μου. Δοξάζω τὸ θεὸ ποῦ μ' ἔκανε χασάπη, κ' ἔχω στὴ κατοχή μου τέτιο λεπίδι. Τὸ βάζω ἀνάμεσα στὰ πόδια, παίρνω τὸ μαχοῖρι, καὶ νὰ μιὰ, μπερητὸ τοῦ κάνω, καὶ τὸ κομματιάζω. Μὲ γιόμισε τὸ λυσσιάρικο αἷματα, φαντάσου ἕνα τόσο δᾶ ποματάκι νὰ σὲ γιομίζει σένα αἷματα... Τί, μίλησες; Σὰ ν' ἀκούσα τὴ κραυγὴ του σὰ γούρλωνε τὰ μάτια ἕνα σκυλί, φτοῦ! κολοκῦθλια. Ἐγὼ ποῦ μὲ βλέπεις, ὁ ἴδιος ὁ τρελλὸ—Τρέλιας καθὼς μὲ λένε, ἕνα βράδι ἐπὶ σα ἕνα κοριτσάκι, ἕνα ἀγγελόῦδι μοναχό, τὸ κλεψα ἀπ' τὴ γωνιὰ ποῦπαίξε, καὶ τόφερα στὴ κάμαρή μου. Χιχί, ἔλα ντέ, τί στέκεσαι, τί μὲ κοιτάς μ' αὐτὰ τ' ἀποβλακωμένα μάτια. Μοῦ φαίνεσαι ὁμοῖος κ' ἀπαρράλαχος σὰν τὸ κεφάλι κείνου τοῦ φειδιοῦ ποῦ τόχα χωρίζε ἀπ' τὸ κορμὸ του μὲ τὸ ἴδιο πάλι μαχοῖρι ἄλλῃ ἱστορία αὐτὴ, κάτω στὰ χωράφια, ἂς εἶναι. Τὸ κλεψα τὸ λοιπό, κ' ὁ δαίμονας; ξέρει τί τὸ κανα, ἕνα κοριτσάκι κεῖ δᾶ, μῆς καὶ θεὸς νὰ στὸ ζωντανέψω τώρα;

—Ἐσὺ τᾶκανες ὀλ' αὐτὰ; Μπράβι! Μὲ δὲ σὲ πιστεῖω. Μοῦ φαίνεται ἀδύνατο αὐτό, τόσο ἀπίθανο.

—Μὰ ναι, ἐγὼ, ὁ τρελλο-Τρέλιας, μὲ ξέρεις δᾶ, ὁ χασάπης. Σὰ νὰ μπόρεγα νὰ κάτσω νὰ σακρώσω μιὰ τέτια ψεύτικη ἱστορία· θεὸς φυλάξει. Εἶμι ἄνθρωπος ποὺ τὸ δείχνει, καὶ θὰ σοῦ τὸ ἀποδείξω αἰτό, ναι, ναι, τόβρα, θὰ σοῦ τὸ ἀποδείξω, ἔλα νὰ δεῖς τὸ μαχοῖρι ἔχει αἷμα κόμα, στὸ προσκεφάλι μου τόχω. Χιχί, ἕνα χασαπόσκυλο κεῖ δᾶ, φτοῦ!, κολοκῦθια, ἡ ὥρα ἡ καλή. Χί χι χι...

Ἀποτραβήχτηκε, τρεκλίζοντας, καὶ χάθηκε, κι' ἀκουγότανε τὸ στριγγὸ του γέλιο.

Ἐτρεξα τότε σπιτὶ ἔφτασα λαχανιασμένος ὄξω ἀπ' τὸ μικρὸ πορτάκι. Ἡ γριά μέσα κοιμόταν, σὶν ἄνοιξα, σὰ μῆλα μέσα μὲ πόδια γάτας. Ἀκουγα τὴν ἀνάσα τῆς γριάς, κοιμόταν βαρυσί, συχνὰ βόγγαγε, τυραννιόταν ἀκόμη καὶ στὸν ὕπνο της.

Ὁ τρελλο—Τρέλιας ἀντὶ γιὰ καλό, μοῦχε ἐ-εθίσει τὰ νεύρα, μ' εἶχε ἀναστατώσει. Ἐκείνη τὴ στιγμή, δὲ μὲ κρατοῦσε τίποτα, δὲν αἰστανόμουν τίποτα, —καὶ στὸ λέω, ἕκατό φορές χιτρίτερα μπόραγα νὰ κάνω ἀπ' δει ἕκανα.

Μέσ' στὴ σιωπὴ δὲν ἀκουγόταν ἄλλο, παρὰ τὸ βογγητὸ κείνο, τὸ ἀδινάκο, ποὺ μὲ παίδευε, μοῦδωνε τὴ καρδιά.

Ἀύσσαξα, δὲ μπόρεγα ν' ἀκούω, κὶ ἀποφασιστικί, πῆρα ἕνα σκουλί, δίχως ἄλλη σκέψη, πῆρα ἕνα χοντρὸ καραβόσκουνο ποὺ τόχαμε γιὰ τὸ πηγάδι, καὶ τὴν ἔδεσα... τὴν ἔδεσα στὸ κρεβάτι της!

Χαχαχά—ἔδεσα τὴ μάννα μου, τὸ ἐρείπιο κείνο, μὲ τὸ στραβὰ ἀνοιγμένο στόμα, καὶ μὲ τὸ μοναδικὸ πρᾶνισμένο δόντι ποὺ κρεμόταν στὸ χάος σὰ μιλοῦσε. Ὁ Θεὸς ἂς μὲ συχωρέσει—μὰ δὲν ἤξερα τί ἔκανα! Κόπηκε ἡ λειτουργία τοῦ μυαλοῦ μου, παίρνω ὄρκο, δὲν ἦμουν κύριος τοῦ ἑαυτοῦ μου, ὑπάκουγα σὲ κάποια ἔξνη δύναμη, σὲ μιὰ κάποια σπάνια δύναμη, ποὺ κυριαρχοῦσε ἀπόλυτα μέσα μου.

Δὲν ἔβγαλε λέξη, δὲν εἶπε κίχ, μὰ κατάλαβα μέσ' στὴ σιωπὴ, πὺς ξύπνησε, πὺς κουνήθηκε, καὶ τρίξανε ὀλα της τὰ κόκκαλα... Μάλιστα, εἶχε δει τὸ θάνατο μὲ τὰ ἴδια τῆς τὰ μάτια...

Ὅπου ξάφνου μὲ καταγιόμισε ἡ παλαβὴ ἀγάπη μου, ἐκείνο τὸ ἀφάνταστο αἴσθημα γιὰ τὸ σαράβαλο αὐτό, ποῦτανε ἡ μάννα μου! Καὶ τότε μόλις συλλογίστηκα τί ἔκανα, τί ἀνεπανόρθωτο πῆγα νὰ κάνω, μὲ τὰ ἴδια μου χέρια.

Καὶ δὲν περνᾶ ἕνα λεπτὸ, ἕνα μινουτο, καὶ κεῖ στὰ μάτια μου, μ' ἔβριζε, ἀνάβει ἕνα σπύρο, ποὺ τὸ κρατοῦσε ἕνα χέρι, ἀδύνατο χέρι· κ' εἶδα κ' αὐτὴν, ἀνασηκωμένη, ὀσο τὴν ἀφηνε τὸ σφιξιμο τοῦ σκουνοῦ, μὲ παλαβωμένο μοῦτρο, νὰ μὲ κοιτάει μ' ἕνι βλέμμα ὅπου ζωγραφίζονταν ὀλοι οἱ τρόμοι τοῦ κόσμου!

Τὸ σπύρο ἔσβησε, ἔγινε σκοτάδι, καὶ γὼ εἶχα παρσλύσει, τὸ στόμα μου εἶχε στραβώσει, εἶχε πῆι μιὰ σπιθαμὴ πέρα, οἱ τρίχες στὸ κεφάλι μου εἶχαν σηκωθεί. Δίνω ἕνα πῆδο, βρῆσκομαι ὄξω, ἔτρεξα—καὶ, μα τὸ Θεό, ἂν ξέρω τί ἔγινε ὕστερα.

Δὲ θυμᾶμαι οὔτε ποῦ κοιμήθηκα, οὔτε ποῦ ξημερώθηκα, οὔτε πὺς ξαναβρέθηκα τ' ἄλλο πρωὶ μπρὶς στὸ ὑπόγειό μας.

Μπῆκα, ἔκανα ἕνα βῆμα, καὶ στάθηκα. Ὡ, θὰ ἔδινα ὀλη μου τὴ ζωὴ, θάμουνα ἱκανὸς νὰ σκοτωθῶ τὴν ἴδιαν στιγμή, θάταν μεγαλείτερη μου χαρὰ νὰ τὴν ἔβλεπα ζωντανὴ πάλι

κι' ἄς μ' ἔβριζε, κι' ἄς μούλεγε τὰ χίλια δυό...
 "ὦ, σίγουρα, θάκανα τὸ κάθε τί, γιὰ νὰ τήνε κάνω εὐτυχισμένη..."

Μὰ τίποτα, πάει, ἡ ψυχούλα της εἶχε πετάξει δὲν ἔμενε τίποτα πιά, τίποτ' ἄλλο, παρὰ ἔνα σακκὶ κόκκαλα. Ἦτανε παγωμένη, σκελετωμένη, τὰ μάτια της γυαλίζανε, ἔνα φριχτὸ λείψανο, — ἔνα σακκὶ κόκκαλα...

— Σώπασε. Μήπως βαρέθηκες;

"Ὀχι, δὲν εἶχε βαρεθεῖ ὁ ἄλλος, τί λόγια ἦταν αὐτά, πὼς μποροῦσε νὰ βαρεθεῖ. Τὸ τραῖνο θάργησει, γιὰ λέγε.

— Δοιπόν, ἔ, περάσανε τὰ χρόνια, βουτηγμένος ὅλος μὲς στὴ θλίψη, δὲν εἶχα καμμιά ἀσχολία. Ἡ τύψη μοναχὰ μ' ἔλυωνε.

"Ὅπου σήμερα, καθὼς σερνόμουν σ' ἔνα δρόμο, ἀπαντῶ ξάφνου ἔνα πρόσωπο, ἔνα θλιμμένο μούτρο, δυὸ μάτια, πού, σὲ βεβαιώνω, δὲν ἦταν ἄλλοιου ἀνθρώπου. Ξαφνίστηκε τόσο, μ' εἶχε κοιτάξει τόσο σατανικί, χάθηκε τόσο γλήγορα μέσα στὸ πλήθος τοῦ κόσμου." Ἐτρεξα δυὸ χιλιόμετρα ἀπάνω — κάτω, γιὰ νὰ τήνε βρῶ, πιαστήκανε τὰ πόδια μου, κουράστηκα.

ΜΠΟΥΜΠΟΥΚΙΑ ΠΟΥ ΜΑΡΑΖΟΣΑΝ.

Στὴ μέση τοῦ πλούσιου σαλονιοῦ μὲ τοὺς κατάφωτους ἠλεκτρικοὺς πολυελαίους, μέσα σὲ μιὰ μεγάλη ξύλινη γλάστρα ἦτανε ἰστηλωμένο ἔνα δέντρο χριστουγενιάτικο πράσινο, πρῶσινο τὸ καινουργιοκομένο ἔλατο ἄπλωνε γύρω του τὰ κλαδιά του, ποὺ γέρνανε ἀπ' τὸ βάρος τῶν παιχνιδιῶν, τῶν χρυσαφένιων, κι' ἀσημένιων συρμάτων ποὺ τὸ περιπλέκανε καὶ τῶν ποικιλοχρόμων ἀναμένων κεριῶν ποὺ δίνανε κι' αὐτὰ μιὰ λάμψη γιορτῆς καὶ χαρᾶς.

Ἐνας μικρὸς πιερόττος μὲ κατάμαυρο βελουδένιο σκουφάκι, μὲ κόκκινα, ἔαν αἶμα χεῖλια, κίττασπρο τουλένιο κολλάρο, ἦτανε ἔκρεμασμένος σ' ἔνα ἀπὸ τὰ χαμηλότερα κλαδιά τοῦ δένδρου. Λίγο πὼ ἀπάνω ἔνας παληάτσος ὀλοκόκκινα ντυμένος, μ' ἔνα κοῦκο ὁμοιόχρωμο στολισμένο μὲ δυὸ κουμπιὰ χρυσᾶ, εἶχε ἐνώσει τὰ δυὸ τᾶσια τοῦ βαστοῦσε στὰ χέρια του σὲ μιὰ τελευταία προσπάθεια γιὰ νὰ κτυπήσῃ δίπλα του μιὰ κοῦκλα κάτασπρη, μὲ μαῦρα λουστρινένια παπουτσάκια, μὲ ὀδὲς καλτσιόσες, μὲ ψάθινο καπελλάκι ποὺ ἀπὸ κάτω του ξεπετοῦσαν τοῦφες χρυσαφένιων μπουκλῶν, φαινότανε σὰν κοιμισμένη κι' ὄνειρευότανε τὸν Ἅγιο ἔκεινον ποὺ λίγο παρέκει μ' ἄσπρα μαλλιά καὶ γένεια κι' φορτωμένος μ' ἔνα μεγάλο σακκὶ γεμάτο διάφορα μικροπαιχνιδάκια, ἐρχότανε σ' αὐτὴν συνοδευόμενος μ' ἔνα σωρὸ σκόρπιους μικροὺς ἀγγέλους ποὺ σαλπίζανε τὸν ἐρχομὸ του καὶ στεφανωμένος μὲ τὶς χρυσαφῆς κι' ἀ-

τίποτα. Κι' ὅμως τὴν εἶχα δεῖ, δὲν μπορεῖ νὰ ταν ἄλλη — καὶ νά, τώρα τὴν πᾶσα στιγμή, τὴ βλέπω μαρὸς μου, καὶ τὸ μαῦρο μαντήλι στὰ μαλλιά της, διακρίνεται καθαρὰ σ' ὅλο τὸ δρόμο. Καὶ μὴ μοῦ πῆς πὼς τυχαῖα σκούνταφα πῖνω σ' ἔνα σκοινὶ στὸ μουράγιο ποὺ παραλίγο νὰ πέσω στὸ νερό... Καὶ μήπως ἔφταιγα ἐγώ; Καὶ βέβαια δὲν ἔφταιγα γώ. Καὶ βέβαια ἦτανε μοιραῖο νὰ γίνεῖ ὅ,τι ἔγινε.

Κ' ἔπειτα σώπασε, σηκώθηκε καὶ τράβηξε.

Σὲ λίγο, καθὼς ἀφρισμένο ἔφτασε τὸ τραῖνο, καὶ σταμάτησε ἀργί, μιὰ καρδιά γινότανε κομμάτια στοὺς τροχοὺς. Ἦτανε σκοτάδι, ὁ κόσμος εἶχε φύγει, καὶ κινεῖς δὲν εἶδε μιὰ σκιά, μιὰ σκελετωμένη διάφανη μορφή ποῦμπαινε ἀπ' τὸνα βαγόνι στ' ἄλλο. Δὲ σταμάταγε διόλου, δὲν ἔβλεπε τίποτα, καὶ δὲ χάθηκε, δὲ διαλύθηκε, παρὰ μόνο σὰν ἔφτασε στοὺς τροχοὺς, χαμηλά, — καὶ βρέθηκε σὲ ΚΕΙΝΟΝ, ποὺ πολὺ εἶχε ἀγαπήσει!

9]12]28

ΛΕΑΝΤΡΟΣ ΜΙΡΑΝΤΑΣ

σημένιες γιορλάντες καὶ μὲ τὴ χαρούμενη λάμψη ποὺ δίνανε τὰ ἀναμένα κεριά. Δυὸ κανονάκια ἦτανε κι' αὐτὰ ἔτοιμα νὰ κτυπήσουν χαρκετώντας τὸν μαζὺ μ' ἔνα κουτὶ μολυβένιους στρατιώτες ποὺ παρουσίαζαν ὄπλα. Κι' ὅλα αὐτὰ περνούσανε γρήγορα, γρήγορα μεσ' ἀπὸ τὸ γιάλινο φακὸ μιᾶς μικρῆς μηχανῆς κινηματογράφου, ποὺ ἦτανε σφικτοδεμένη μ' ἔνα δυνατὸ σύρμα μέσα στὸ ἀνοιγμα δυὸ κλαριῶν τοῦ δένδρου...

Πλάι στὸ δένδρο, πάνω σ' ἔνα τραπεζάκι ἦτανε ἀραδιασμένα ἔνα σωρὸ κεντιὰ μὲ μπρόνια, σοκολάτες καὶ γλυκίσματα ποὺ χωρίζονταν ἀπὸ δυὸ φρουτιέρες ποὺ μόλις μπορούσανε νὰ σηκώσουνε τὸ βάρος τῶν φρούτων ποῦτανε γεμάτες. Ἡ φωτιὰ ἀναβε στὸ τζάκι. Γύρω τῶν πάνω σ' ἔνα παχὺ χνουδωτὸ χαλί ἦτανε καθισμένα τὰ παιδιὰ μὲ μάτια, γεμάτα χαρὰ καὶ πόθο καὶ καμαρώνανε ποτε τὸ στολισμένο δένδρο καὶ πότε τὸ φορτωμένο τραπεζάκι. Καρτεροῦσαν τὴν ὥρα ποὺ θὰ τοὺς δινότανε ἡ ἄδεια γιὰ νὰ τὸ ζυγώσουν...

Ἄξαφνα κτύπησε τὸ κουδοῦνι. Τὴν ἴδια στιγμή ρίχτηκαν μέσα στὸ σαλόνι ἄλλα τέσσερα παιδιὰ καὶ λίγο ὕστερα φάνηκαν καὶ τὰ χαρούμενα πρόσωπα τῶν γονιῶν τῶν. Μιὰ βαβυλωνία ἔνας νυκτωῦνας ἀπὸ φωνὲς κι' ἐπιφωνήματα. Τὰ παιδιὰ κάνανε ἔνα κύκλο γύρω ἀπὸ τὸ δένδρο, χωρὶς νὰ τολμοῦν νὰ τὸ πλησιάσουν παραπάνω, καὶ μὲ τὰ μάτια τους τὰ γεμάτα χαρὰ κι' ἐκπληξί, θαρρεῖς θέλανε νὰ κρατήσουν γιὰ πάντα βρεθεία μεσ' τὴ φαντασία τους τὴν εἰκόνα τοῦ στολισμένου δένδρου. Κι' ἡ χαρὰ

τους ἀκράτητη ξεποῦσε σ' εὐθυμία κι' ἀξέπιαστα γέλοια καὶ φωνές...

... Πίσω ἀπ' τὰ τζάκια τῆς πόρτας τοῦ σαλονιοῦ μὲ τὰ πυκνοκεντημένα κουρτινάκια, δυὸ μῆτρα μάτια ὀρθάνοικτα ἀπὸ περιέργεια καὶ θαυμασμὸ μίλις διακρίνονταν. Ἦτανε ἡ σιλουέτα τοῦ μικροῦ ὑπερήτη ποὺ ὁ κώριος Γ... εἶχε πάρη σπίτι του πρὶν δεκαπέντε μέρες γιὰ τὰ ψώνια. Σεμνὸ καὶ καθαρωντυμένον μὲ κείνη τὴ μπλέ του φορεσιά μὲ τὰ μπρούτζινα κουμπιὰ στεκίτανε ἐκεῖ ἔξω ὑπὸ τὴν πόρτα τῆς χαρᾶς, χωρὶς ν' ἄχη κι' αὐτὸ τὸ δικαίωμα νὰ μῆ μέσα. Τὸ κοῦδο μάρμαρο τοῦ κατωφιοῦ, ποῦ ἀπλωνότανε προστὰ στὰ πόδια του μ' ὅλη του τὴν κρυάδα ἔμεινε σὰν φραγμὸς στὸ δρόμο ποῦφερνε στὴ χαρὰ καὶ στὴν εὐτυχία. Γιὰ μιὰ στιγμή σήκωσε τὸ χέρι του καὶ τῶ φερε στὸ πρόσωπό του καὶ μ' αὐτὸ ἔκλεισε τὰ ὀρθάνοικτα μάτια του. Ὁ νοῦς του ἔφυγε πέταξε στὴν ἴδια μέρα πρὶν λίγα χρόνια. Θυμῆθηκε τὸ σπίτι του στ' Ἀϊδίνη, τὸ φτωχικὸ κεῖ κάτω καλυβάκι του, τὴ φωτιὰ ποῦκαψε στὸ τζάκι τῆς μικρῆς καίρας καὶ τὶς σοφάδες καὶ μινάρου ποῦχανε στρώση γιὰ τὴ γιορτή. Εἶδε τὴ μάνα του, τὸν πατέρα του καὶ τὰ δυὸ μικρότερα τῶν ἀδελφάκια ποῦτανε ξαπλωμένα σὲ μιὰ γωνιά καὶ μισοκοιμισμένα μαζὺ μὲ τὰ παιχνιδάκια τους.

Θυμῆθηκε τὸ ξυλένιο ντουφεκάκι του μὲ τὸ κουτάκι τῆς καψούλης ποὺ τοῦ κίνανε δῶρο.

Ἐκεῖνος, σὰν πὼς μεγάλος, δὲν εἶχε πλαγιάσει ἀκόμα. Ἐπαῖς τὸ ντουφεκάκι περιμένοντας τὴν ὥρα ποὺ θὰ κόβανε τὴν ροδοκίρκινη πῆτα, ποῦχε μέσα τῆς τὸ ἀσημένιο γροσάκι...

Τὴν χαρὰ του ὅταν μὲ τὴν πρώτη μπου τὸ τοῦσκασε μέσα στὸ στόμα του θυμῆθηκε τὰ λόγια τῆς μίνας του ποὺ τοῦπε νὰ τὸ φυλάξῃ γιὰ νὰ τοῦ φέρῃ γούρι, κι' αὐτὸ κεῖ τὸ φιλι ποὺ τ' ὕδωσε σὰν πῆγαινε νὰ κοιμηθῇ...

Μ' ἔνα ἀτυναίσθητο κίνημα ἔψαξε τὸ μικρὸ πορτοφολάκι του, ποῦτανε φυλαγμένο σὲ μιὰ ἱπ' τῆς ἀπάνω τσέπες τοῦ μπλοῦ του κουστομιοῦ.

Τὰ δάκτυλά του ἀγγίζανε τὸ μικρὸ νόμισμα καὶ μιὰ λάμψη χαρᾶς παληῆς ζωῆς φρίστικε στὸ πρόσωπό του. Ἦτανε τὸ μόνο ποὺ τ' ἀπόμεινε ἀπ' τὴ θλιβερὴ καταστροφή...

— Βρὲ παιδί μου Σταμάτη κουφάθηκες σήμερα; Τόση ὥρα κουδονίζω. Τί χαζεύεις ἐδῶ πέρα; Πῆγαινε μεσ' στὴ κουζίνα νὰ πῆς νὰ ἐτοιμάσουνε τὸ τσάι γρήγορα...

Ὁ Σταμάτης σήκωσε τὸ κεφάλι κι' εἶδε προστὰ του τὴ θυμωμένη κυρία του. Ἐκρυψε βιαστικά τὸ πορτοφολάκι του στὸν κόρφο του καὶ σκύβοντας τὸ κεφάλι τράβηξε στὴν κουζίνα...

Δυὸ μεγάλα δάκρυα κύλησαν ἀπ' τὸ μάτια τοῦ φτωχοῦ μικροῦ καὶ χαθῆκανε ἀπάνω στὸ πλούσιο χαλί τῆς αὐλῆς.

ΝΤΟΛΗΣ ΝΙΚΒΑΣ

ΟΛΟΙ ΜΑΣ

Γρήγορα ἀταρνηθήκατε τὸ μικρὸ καθρέφτη καὶ μῆτε τὸ ἀντιφέγγισμα τῆς πίστες δὲ σῆς μῆνε. Τραβᾶτε φιλοσοφικὰ τὸ δρόμο ποὺ σᾶς πέφτει στὴν ὑπερούσιμη δύναμη τῆς σκέψης σας δοσμένοι.

Εὐκόλα γίνετε κοινοὶ προφήτες στὴ μοιραία καταστροφή, στυλώνοντας ὀρθάνοικτα τὰ μάτια. Γιὰ νάναῖ ἡ τελευταία σας στιγμή μοναχὰ ὠραία τονίσετε τὴν πλήξη σας σὲ μουσικὰ κομμῆτια.

Κι' ἀνάμεσό σας εἶπα ἐγὼ τὸ ἄσκοπο, τὸ ἀφημένο, τὸ ἀδύναμο. Μὲ πλάνειψαν καὶ μοῦκλεψαν ἀκόμα τὴ σκέψη μου καὶ τραγοῦδῶ τὰ πάθια μου καὶ μένω μὲ τ' ὄμμα στὰ μάτια μου, τὴν πεθυμιά στὸ στόμα.

Ἐρωτευμένη, στὴ μικρὴ καρδιά μου ξεχειλίζει τὸ φίλτρο ποὺ μὲ πότισαν στὸν ὕπνο μου μικρούλα. Καὶ τὴν ἀνάμνηση τῆ ζωῆς καὶ ἔνας νεκρὸς γεμίσει μὲ φιλαρέσκεια τῆς φτωχῆς ζωῆς μου τὴν ἀκροῦλα.

ΜΑΡΙΑ ΠΟΛΥΔΟΥΡΗ

ΘΛΙΒΕΡΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ Σ' ΕΥΘΥΜΟ ΣΚΟΠΟ

Καλή μου, πού εμφανίστηκες πώς θά γενεῖς πληγή μου,
καλή μου, πού εφοβήθηκα μὴ σὺ γινῶ πληγή,
γὰ λίγο, ἀλήθεια, ἐκλόνισες τὴ βέβαιη σίωπή μου
μὰ σ' ἐπνίξαν τὰ ἐρέβη της κι' ἐσβύστηκες κι' ἐσὺ...

Καλή μου, πὼς νὰ σοὺ τὸ πῶ χωρὶς νὰ μ'ὴ θυμόσαι;
Πλούσιος πολὺ καὶ κουβαρντᾶς τ' εἶχα νὰ φοβηθῶ;
Ἐφτανε μόνο ἀδιάφορα τὰ χέρια σου ν' ἀπλώσεις
καὶ παίρνοντας τὰ δῶρα μου νὰ πᾶς μετὰ τὸ καλό.

Μὰ γούστο πού θά κάναμε δοσμένοι ἕνας στὸν ἄλλο,
καθένας ἀπὸ εὐγένεια γιὰ χάριση τοῦ ἀλλουνοῦ,
σιγά, σιγά νὰ βλέπαμε τὸν ἕρωτα μεγάλο
ν' ἀναγελά περήφανος τὸ ξέφνισμα τοῦ νοῦ.

Μι γὰ σκεφθῆτε τὸ ἔπειτα τί θάλειπε ἀπ' τοὺς δύο μίς
μήπως ἔμένα ὁ πόνος μου κι' ἐσᾶς ὁ μισοσμός;
ὦ! ἄσε ψυχὴ μου δίγνωμη νὰ ποῦμε τὸν καημὸ μας
κι' ἄς ἀναβλύσει ἀκρότητα ὁ ἐνάντιος σαρκασμός.

ΜΙΝΩΣ ΖΩΤΟΣ

ΕΙΝΑΙ ΠΙΚΡΟ ΚΙ' ΕΙΝΑΙ ΓΛΥΚΟ...

Εἶναι πικρὸ κι' εἶναι γλυκὸ ὅταν δὲν σ' ἀγαπᾶνε
παρηγοριὰ κάθε δειλὸ καὶ ταπεινὸ γεμίζει
τὸ κυπαρίσσι κι' ἡ ἐπιὰ μαζί με σὲ πενθᾶνε
καὶ τὸ φθινόπωρο γι' ἐσέ, τὰ φύλλα κιτρινίζει

Βαρύγλυκὸ ναι ν' ἀγαπᾶς ὅταν δὲν σ' ἀγαπᾶνε
νοιώθεις ἴωση ταπεινώση! Ἡ πίκρα ἀγοσταλάζει
στάλες θολές, εἰρηνικὰ τὰ μάτια σὺν θρηνᾶνε
κι' εἶν' οἱ νυχτιές πειδὸ σκοτεινές, σὺν στὴ ψυχὴ βραδυάζει

Κι' εἶναι θαρρεῖς γλυκόπιτος τοῦ ἔρωτα ὁ πόνος
ὡσάν γεροῦ στυφοῦ κρασιοῦ ἡδονικὸ μεθύσι
σὺν στὸ ποτήρι σου σκυφτός, μὲς τὴ ταβέρνα μόνος
ἀναρωπιέσαι τὸ γιατί δὲν σ' ἔχει ἀγαπήσει.

Δεκέμβριος 1928

ΛΕΩΝ ΜΑΓΝΑΥΡΑΣ

Ο ΜΑΕΣΤΡΟ

Στὸ μαῦρο βάθος τοῦ ψυχρὸς ὁ Μαιέστρος ξακουσμένος
τὴν ψυχομένη ὀρχήστρα του διευθύνει σιιθερά,
καὶ στὴ μουνιὴν ἀτμόσφαιρα τῆς σάλας, ἠχεροί,
τόνοι στὴν πασ' ἀλόχρωση σκορποῦνται ἀπεγνωσμένως.
(Καὶ νὰ ὁ Chopin ὠχρός, καὶ νὰ ὁ Μπετόβεν συντριμμένος
μέσ' ἀπ' τὸ μάγο του ριφιδὶ διαβαίνουν στὴ σειρά...)

—Κι' ἐμεῖς, οἱ ὠχοὶ τοῦ ἀκροατές, μετὰ μάτια ζοφερά,
—σὺν δέχται ἀσύρματου—βαθειὰ σπαράζουμ' ἐγνωσμένως!

Μὰ ὅταν ὁ Μαιέτρος, στὸ πέρασμα τοῦ χρόνου τὸ γοργό,
τὸ πρόγραμμα τοῦ δλόκληρο ἐξαντλήσει, καὶ δὲν μένει
παρὰ νὰ παίξῃ μοναχὰ τὸ «Marche funebre» τὸ ἀγορὸ,
τότε—ἐνῶ ἡ μπαλέττα του θά μένη δειλασμένη—
ἐμεῖς, μ' ἕνα χαμόγελο λεπτό, σὺν μετὰ τὸ γάντι,
θὰ τοῦ φωνάξουμε ἤρεμοι, πικρά: «Μαιέστρο... ἀβάντι»

ΟΡΕΣΤΗΣ ΛΑΣΚΟΣ

Ο ΓΙΑΝΝΙΟΣ Ο ΑΤΛΑΣ

Εἶμαι παχὺς μ' ὄμιους ἀπέραντους.
Κι' ὄψος ἔχω, καθὼς μοῦταν ὄσω καὶ χρό-
νια αὐτοὶ πού μ' ἐμέτρησαν, σὺν ἐπήγα γιὰ στρα-
τιώτης, δυὸ καὶ πέντε.

Τώρα τί δυὸ καὶ πέντε; Αὐτοὶ λένε μέτρα,
μὰ γὼ θαρρῶ, πὼς κάλιο θάπρεπε νάλεγα χιλι-
όμετρα... Μάλιστα κάποιος τέτοιο μέτρο θάπρε-
πε νὰ μεταχειρίζονται γιὰ μένα, ἢ καὶ μεγαλύ-
τερο, γιατί εἶμαι τόσο ἀπέραντος, τόσο ἀπέραντος.
Ὅταν σκέφτουμε τις διαστάσεις μου, μετὰ πιάνει
ζάλη. Ἄς εἶναι αὐτὰ θιὰ τὰ ποῦμε ἀργότερα.

Μὲ λένε Γιαννιὸ κι' ἄλλοι Γιαννακό, ἂν κι'
ἐδῶ πάλι θάπρεπε νὰ μετὰ λένε κάπως ἀλλιότι-
κα... Δηλαδή τί νὰ σᾶς τὸ πῶ δὲν τὸ βλέπετε
καὶ μόνοι σας, δὲν καταλαβαίνετε;...

Μὰ θαρρῶ πὼς κι' ἐσεῖς θάσαστε, σὺν τοὺς
ἄλλους. Λοιπὸν μ' ἀναγκάζετε νὰ σᾶς τὸ πῶ
γὼ... τὸ τακτικὸ μου ὄνομα εἶναι Ἄτλας.

Εἶναι καιρὸς τώρα π' ἀφήσω τὴν προαιώνια
μου δουλιὰ καὶ βρῆσκουμαι πάντα ξεπλωμένος
δῶ στὰ χωράφια μπρούμυτα, ἔχοντας χωμένο
τὸ κεφάλι μου πλάι μετὰ στὶς πελώριες πα-
λάμες μου, σ' ἕνα πορτοκάλι ποῦναι ἕνας
καινούριος κόσμος πὸ γίνεται καὶ μεγαλώνει
μὲς στὴν πυρὴ μου ἀνάσα. Γιὰ νὰ διαστάξῃ
κανεῖς τόσοσ αἰῶνες τὴ γῆ ἄνω στὴν πλάτη
του, θὰ πῆ πὼς ἔχει μέσα του τὴ θεϊκὴ ὑπομο-
νὴ, αὐτὴ πού βίνω γὼ τώρα νὰ δημιουργήσω
τὸν καινούριο μου κόσμο.

Κι' αὐτὴ ἡ ὑπομονή μου, μὴ νομίζετε πὼς
βρέθηκε τυχαῖα μέσα μου. Ὅχι! πρῶτα ἤμουνα
ἕνας κοινός, μάλιστα, δὲν ντρέπομαι πού τὸ
λέω, ἤμουνα ἕνας ἀνθρώπος, μετὰ κύρια ἀσχολία
μου νὰ πετάω τὸ λιθάρι μακρὰ καὶ τὸ δίσκο,
—ἕνας ἀθλητὴς ὅπως τὸ λέν ἐκεῖνοι οἱ ἄλλοι,
κι' ἐργάτης μαζύ. Ὅταν ἔαφνου ἀστραφε ἡ θεϊ-
κότης μέσα μου μετὰ τὴ γῆ ποῦδα νὰ κυλάη στὸ
ἄπειρο καὶ νᾶρχεται νὰ με χτυπάη στὸ κεφάλι,
ὡσπου τὴν ἀρπαξῆ καὶ τὴ φέρω στὴν πλάτη
μου... Στὴν ἀρχὴ γονάτισα κι' ἐνόμισα πὼς
θὰ πέσω, μὰ τὰ γερὰ μου νεῦρα ἔντωθηκαν κι'
ἐμεινχ γονατιστός—μὰ ἔμεινα.

Τώρα ποιοὶ ἦσαν αὐτοὶ ποῦπαν, πὼς κείνο
ποῦθε κι' ἐπεσε στὸ κεφάλι μου κι' ὕστερα γὼ
ἔβασταξα στὴν πλάτη μου, ἦταν τὸ λιθάρι πού
ἔφευγε ἀπ' τὰ χέρια ἐνδὸς ἀδέξου ἀθλητῆς...

Αὐτοὶ οἱ ἄλλοι, μποροῦν νὰ λέν κακόβουλα
ὅσα θέν γιὰ τὸ μεγάλο τῆς ἀποστολῆς μου. Κι'
αὐτὸ δὲ θὰ μ' ἐμποδίσαι ποτὲ νὰ νιώθω ζάλη
ὄλο καὶ πιδὸ μεγάλη, σὺν τρέλα, στὸ ἀπέραντο
τῆς ὑπόστασῆς μου.

Τὸ μόνο πού κατώρθωσαν, ἦταν νὰ με κά-
νουν νὰ συχαθῶ ὡς ἀνθρώπινο γένος, τὸ γένος
τῆς ραδιουργίας καὶ τῆς κακοπιστίας, καὶ ν' ἀφί-
σῃ ἕνα πρῶτὸ τὴ γῆ νὰ κυλήσῃ ἀπ' τὰ γερὰ μου
μπράτσα, κάτω στὸ ἄπειρο, στὴν καταστροφὴ.
Ἔστερ' ἀπ' αὐτὸ ἦταν πού γεννήθηκε

μέσα μου ἡ ἐπιθύμια τῆς ἀνκδημοουργίας, κι'
ἐπήγα ἕνα μεγάλο ὀλοπόρφυρο πορτοκάλι κι'
ἔτρεξα μετὰ τὰ μακρὰ μου πόδια στὰ χωράφια
ὄσω κι' ἐβράλθηκα νὰ βγάλω τὸν πιδὸ τέλειο κό-
σμο, μὲς ἀπ' τὴν πυρὴ μου ἀνάσα.

Κεῖνοι οἱ ἄλλοι, γιατί νάναί εἰρωνευτές καὶ
τόσο κρύφια κακοί; Γιατί νάχουν μυαλὸ πιδὸ
κοντὸ κι' ἀπ' τὴν τρίχα τοῦ πιδὸ ἀτρίχου μέ-
ρους τοῦ σώματός μου, μὰ πιότερο, γιατί νάναί
τόσο κακοί;...

Νὰ πὼς ἔξετυλίχθηκε παρακάτου ἡ ἱστο-
ρία μου:

Ἦταν πρῶτὸ κι' ἡ ἀνάσα μου ἔφευγε γύρω
ἀπ' τὸ πορτοκάλι μου κι' ἀπλώνονταν κι' ἐχά-
νονταν στὸ ἄπειρο μὲς ἀπ' τὰ δάχτυλά μου.

Τὸ μούτρο μου καθὼς ἦταν πεσμένο στὴν
ὑπέρτερη κείνη προσπάθειά μου, ἀνάγκασε τὸ
ἄνω μου μάτι νὰ μένει κλειστὸ πάντα, ἂν κι' ἐκεῖ-
νοι οἱ ἄλλοι, θέλουν νὰ ποῦν, πὼς τὸ δεξὶ μου
μάτι τόχασα τότε ποῦθε ἀπ' τ' ἄπειρο ἄνω
μου ἡ γῆ... τὸ λιθάρι, ἔτσι λέν αὐτοὶ!

Ἦθλεπα, λοιπὸν, μετὰ τὸ ἄνω μου μάτι μιά τὸ
πορτοκάλι πού πλάθονταν κι' ὄλο ἀλλάζε μετὰ τὸν
καιρὸ, κάτω ἀπ' τὴ μοναδικὴ ματιὰ μου, κι'
ἄλλη μιά τις βαθυές παλάμες μου, σὺν τὴν πιδὸ
μεγάλῃ πεδιάδα, μετὰ τὰ δάχτυλα τ' ἀφράνταστα
σὲ μακρὸς.

Ἄκουσα τὸν ὄργανο τοῦ ἀπλιτοῦ ἀκόμα
κόσμου μου, τὴ ζωὴ πού ἔζηταγε τὴν ἀνάσα μου
γιὰ νὰ δώσει τὴ δικιά του θαρὰ, μεθυστικὴ
μπρὸς στὸ μυστήριο πού συντελιώταν στιγμὴ
στὴ στιγμὴ.

Βρισκόμουν στὴ γλυκύτερη μορφὴ τῆς δη-
μοουργικῆς συνουσίας μου μετὰ τὸν κόσμο πού-
μελλε νὰ γεννηθῆ ἀτέλειωτος κι' ἀκατάλυτος,
ἔσο ἡ ἀποστολή μου κι' ἡ θέλησή μου, ὅταν
παρουσιάστηκε ὁ φθίνος.

Μὴ νομίζετε πὼς μου παρουσιάστηκε σὲ
μορφὴ τράγου, ἢ σάτυρου, ἢ τοῦλάχιστο σὲ πιδὸ
συγχρονισμένη μορφὴ—κανενὸς διαδίου δηλαδή.

Ἦταν ἀπλῶς δυὸ ἀνθρώποι, δυὸ ἀπ' τὸ γέ-
νος κείνο τὸ συχαμερὸ πούχα καταλύσει ἔξω
κι' ἐντός μου.

—Βρὲ νὰ ὁ Γιαννακὸς πού χάθηκε τόσοσ μέ-
ρες!

—Ποιὸς Γιαννακὸς;

—Ὁ Γιαννακὸς ὁ Ἄτλας... —εἶπαν καὶ
σὺν ἄκουσα τ' ὄνομά μου Ἄτλας, τότε ἀνοίξα
λίγο τὸ μάτι μου κι' ἐμὲς ἀπ' τὰ δάχτυλά μου
εἶδα — τοὺς εἶδα μετὰ μάτια ποῦκαίγαν ἀπὸ κα-
κία.

Ἄρχισα νὰ σιγοτρέμω γιατί ἔτρεμα;
—Βρὲ Γιαννακό, τί τὴν ἔκανες τὴ γῆ;...
—γέλασαν μετὰ καχυποψία. — Δὲ θὰ ξέρης σὺ
τὸ Γιαννακό ἤρθες τώρα στὰ λατομεῖα... Ὁ
Γιαννακὸς, νόμιζε τὸν ἑαυτὸ του μετὰ προχτές
Ἄτλα, κρατώντας στὴν πλάτη του ἄνω ἐν' ἀ-
γκωνάρι, γονατιστός στὴ μέση τῆς ἀγορᾶς κά-

του. "Εμενε ακίητος έτσι, μήνες τώρα, σ'άν αγαλμα μέρα νύχτα. Κι' ούτε πειράγματα έπερνε είδηση, ούτε τίς σβουινές που τ'αυ'ρίχνανε. "Ωσπου προχτές χάθηκε και στη θέση που μενε βρέθηκε μόνο κείνος ο θράχος πουχε στην πλάτη του... Μά για δες τον τί στάση π' έχει!.. Είναι για γέλια.

— "Ο Γιαννακός πουταν εργάτης στ' άγκωνάρια πάνω είναι;... Αυτός που τρελάθηκε απ' τ'ο λιθάρι, που τον χτύπησε πέρσει κάτω στην πόλη, στους αγώνες, από λάθος;

— Ναι - μά δ'ω λένε πως αγαπιώνταν μ' ένα κορίτσι εργάτη πάλι, μά που τ'έθελε κι' ο εργοδότης μας... Και δηλαδή, θέλουμε να πούμε, πως αν και δεν ανακατεύονταν στα τέτοια, φρόντισε και μπήκε στους αγώνες κι' αυτός ώσπου του την έφερε την πέτρα και τον στράβωσε και τον τρέλανε...

Τώρα έχει το κορίτσι στο σπ'ητι του αγαπητικιά του... Μ' αφέντης είναι και δικαίωμα έχει για όλα ποιός θά του μιλήσει;...

— Βρέ τ'ο Γιαννιό... Βρέ Γιαννιό δεν έρχεται πάνω να μάς ιδής στα λατομεία... Σου κλέψαμε την τέχνη με τ' άγκωνάρια που κουβαλάμε, κι' όλοι "Ατλες είμαστε!... χάλι, χάλι, χα! — Και ξάφνου πετάχτηκ' απάνω και θέλησα να ξεφωνήσω απ' τ'ο κακό μου...

Ποιός, ποιός γένηκαν "Ατλες κι' επήραν τή γ'η, που γ'ω πέταξα, στην πλάτη τους... Ποιός, ποιός;... Ποιόν λένε Γιαννιό και Γιαννακό!...

Και με μιάς, τ'ο μίσος μου ξεχείλησε και για τόν καινούργιο κόσμο που π'ήγγαινα να φιάξω, γιατί που τ'ώξερα αν δέ γίνωνταν κι' εκείνοι άνθρωποι καχύποπτοι; — και τόν άρπαξα και τόν πέταξα στα κεφάλια τους...

— Βρέ, με σάπια πορτοκάλια μάς π'ήρε!... — Ξεφώνησαν οι εργάτες κι' έφυγαν τρεχίλα, γελώντας.

Κι' έπεσα πάλι χάρου κι' άρχισα κι' εγώ ένα γέλιο, ένα γέλιο που όσο π'ήγγαινε κι' εδυνάμωνε κι' εθρόνταγε, σ'άν κεραυνός. Κι' αντήχαγε στ'ο άπειρο γύρω ώσπου χάθηκαν κείνοι, και τότε έγινε κλάμα... Γιατί, έκλαιγα;

Μά ποιός τ'ώπε, πως τ'ο μουγκρητό είναι κλάμα; "Εγώ μούγκριζα.

Και ποιός απ' όλους σας, έχει ακούσει "Ατλα να μουγκρίζει;

"Ω, δυστυχία σας!...

Ποιά ήταν αυτή ή Σόνια;

Είχε μαλλιά όλόμαυρα, κυματιστά, σ'α μυστικό τραγοδι που λέγεται σιμά στ' αυτό μ' ανατριχίλες σύγκορμες.

Και τ'α μάτια της, ήσαν σ'α σκοτεινή νυχτιά, πούμεινε κάποιος βράδυ στην παιδική μας θύμηση. Κι' ή σάρκα της ήταν μελαχροινή, με

κάποια παράδοση κοκκινάδα κ'του απ' τ'ο δέρμα της. — Τ'ο δέρμα της, ή σάρκα της πουχε μι'ά αλλιώτικη ευωδιά, πουταν παρμένη απ' τήν ψυχή μου... Μά τί λέω! Τήν ευωδιά αυτή ή ψυχή μου είχε πάρει απ' αυτήνε, στις ώρες της άτέλειωτης ένωσης μας, που δημιουργούσα τόν κόσμο της, — που δημιουργούσε τόν κόσμο μου!

Τότε ήμουνα και Γιαννακός, μά και κρυφά ήμουνα κι' "Ατλας. Τώρα είμαι μόνον "Ατλας.

"Εκίνησα να ιδ'ω, αν στ' αλήθεια βγήκαν κι' άλλοι "Ατλες.

Μά γιατί τ'α παιδιά κι' οι γυναίκες — απ' τ'α χωριά που πέραγα ξεφώνιζαν: — "Ο Γιαννακός!... — κι' έτρώπωναν στα σπ'ητ'ια τους κι' έκλειδώνονταν;...

Νά κλειδώνονται στα σπ'ητ'ια, στις σπηλιές τους, που βλεπαν μένα έναν "Ατλα να περπατώ δίπλα τους, καλά. "Αλλά κείνο τ' όνομα «Γιαννακός»!... γιατί τ'ο ξεφώνιζαν όπως μ' έβλεπαν.

"Απ' τίς πολλές φορές, άρχισα να υποψιάζομαι μήπως μ' ακολουθούσε κανένας Γιαννακός, κι' έγύριζα όλοένα κι' εκύταζα πίσω μου, πλάι μου, μ' άλλο απ' τή σκιά μου δεν είδα να μ' ακολουθάη... Μήπως, αυτή ήταν ο Γιαννακός;... "Εχει γούστο!

"Πήρα δρόμο έτρεχα, κι' όπου άκουγα «Γιαννακός», έτρεχα πιότερο.

Και κάποτε είδα ένα σκυλι πουτρεχε παρόμοια μ' έμένα, και μ' έναν ντενεκέ δεμένο πίσω απ' τήν ούρά του, ακολουθώντας το ένα πλήθος μαυρο που ξεφώνιζε: — ού! ού!... — ένα πλήθος ανθρώπων. Που βρέθηκε πάλι τ'όσος λαός!... Μόλις μ' είδαν όλοι αυτοί, φύγανε, π'ήρανε άλλο δρόμο, ξεφωνίζοντας: — "Ο Γιαννακός!... — Κι' ο σκύλος, που κάτι κατάλαβε, ήρθε κι' έπεσε στα πόδια μου, βαθυά λαχανιασμένος. Σήκωσε τ'α μάτια του σέμένα, μες απ' τήν αγωνία της άνάσας του, πουλεγες πως τώρα θάβγη ή ψυχή του, κι' ενόμισα πως ήσαν δακρυσμένα, Κι' έσκυφα κι' έλυσα τ'ο ντενεκέ τ'ης ούρας του κι' αυτό μ' έγλυψε τ'α δάχτυλά μου. "Εφυγα, και πάλι παρακάτου άλλου άκουσα να ξεφωνίζου: — "Ο Γιαννακός!... "Ο Γιαννακός!... — κι' έτρώπωναν στα σπ'ητ'ια τους, στις τρώπες τους. Και πάλι αναρωτήθηκα: Καλά να φοβώνται έναν "Ατλα δίπλα τους, μά «Γιαννακός, Γιαννακός», ποιόν φωνάζουν. Κι' έγύρισα κι' είδα τή σκιά μου κι' άρχισα πάλι να τρέχω.

"Γ'ω βρέθηκα να βγάλω τ'ο ντενεκέ του σκύλου, μά σ' έμένα ποιός θά βρεθ'η να βγάλ'η τή σκιά μου, που μ' ακολουθεί τόσο επίμονα, να πάψω τέλος ν' ακούω τό: «Γιαννακός!... "Ο Γιαννακός!...», γιατί βέβαια εστή σκιά μου φωνάζουν έτσι, αφού γ'ω είμαι μόνον "Ατλας. Και για πρώτη μου φορά, καθώς θάρρεφα, ένιωσα

τ'α μά ια μου να θολώνουν όμοια με τ'ο σκύλου...

Κάποτε άκουσα πίσω μου ένα δεύτερο λαχανιτό, όμοιο με τ'ο δικό μου. "Υρίσα και είδα έναν άμορφο όγκο, που μόλις διακρίνονταν απ' τή γ'η, να πετάγεται σ'α λάστιχο και να δύνηται να με φτάση. "Ηταν... ήταν ο σκύλλος. "Στάθηκα νευριασμένος, κι' αυτός ήρθε και έπεσε στα πόδια μου μπρός κι' έσήκωσε τ'α υγρά του μάτια πάνω μου κι' ύστερα έσκυψε και έγλυψε μες απ' τ'ο λαχανιτό του, χάρου τ'α πόδια μου. Κόντηνα τ'ο βήμα μου, για τ'ο λαχανιασμένο σκύλλο, αν κι' είχε κυριέψει τ'ο σώμα μου εν' ανατριχίσιμα άπαστου, που τ'ο κανόνιζε τ'ο ξεφύνο του κόσμου, φώναζε: — "Ο Γιαννακός!... "Ο Γιαννακός!... — "Οθε κι' αν πέραγα. Κι' ή σκιά μου όλο μ' επρόφτανε κι' έμπερδούνταν στα πόδια μου.

Μά πάντα τράβαγα τ'ο δρόμο μου γιατί π'αγαινα δια λατομεία... "Ω, κι' αν έβρισκα κι' άλλους "Ατλες, τί πόλεμος γιγάντων θά ν'α γίνονται!...

Τώρα μπορείτε να μου π'ητ' έσεις, γιατί κείνοι, οι άλλοι μ' έκλεισαν δ'ω μέσα, σ'ένα στενό κελί, με παράθυρα σιδερόφραχτα;

Με λένε τρελό, γιατί μόνο ένας τέτοιος μ'πόρνε να κ'αη ό,τι έκανα γ'ω. Δηλαδή αυτό που ξεθαψα, λέει, τόν κύριο εργοδότη απ' τόν τάφο του μέσα, που βρίσκονται δυο μέρες τόσο καλά, ύστερ' απ' τ'ο δυστύχημα, λένε, πούρθε και τόν βρήκε μ' ένα θράχο στο κεφάλι, — ήταν ιερόσυλη πράξη τρελού.

Μά κύριοί μου, πως θέλετ' έσεις να μ' αποτρέψετε να ιδ'ω, αν ήταν χυμένο τ'ο να του ματι και χαλασμένο τ'ο κρανίο με τ'ο μυαλό του, — μι'ά δουλι'α πούκανε αυτά σέμένα κάθε μέρα, σ'άν πέραγε και μ' έβλεπε, χαμωγελώντας μυστικά;... Πως ήταν πεθαμένος;... Και τί μ' αυτό... Ίσα, ίσα μάλιστα π' αυτά δεν ένιωθε κι' όλας, εν'ω γ'ω...

Τί εγώ!... "Εγ'ω είμαι ένας "Ατλας, π' αν ήθελα, τ'α σίδερα όλ' αυτά τ'άκανα παιχνίδια

ΣΤΑΣΙΣ

«Μη μου τ'ο πεις πως δέ θάρθουν ξανά, οι ώραιες ήμέρες...»

Οι μέρες που περάσανε δέ θάρθουν, πιά, ποτές! (Κι' άνίσως συ και χάρεσαι... ; Κι' άνίσως συ και κλαίς...)

Δε σε ρωτάω αν χάρεσαι, δε σε ρωτάω αν κλαίς — μά έμένα όχι! έμένα αυτά μη μου τ'α λές...)

Οι μέρες που περάσανε, δε θάρθουν, πιά, ποτές...

στ' ακατάλυτα δάχτυλά μου κι' εδημιουργούσ' άμέσως τ'ο δικό μου κόσμο έξω στ' άπειρο.

"Ίσως άργότερα.

"Αλλά τώρα, τί όμορφα πούνα να κάθεται στο σιδερόφραχτο σιμά παράθυρο με κλειστό τ'ο να σου μάτι κοροϊδευτικά, και να μένης άνήξερως λάχα. Γιατί ποιά ποτέ θά μάθη, πως κείνο τ' απόγιομα πουτρεχα για τ'α λατομεία, βγήκε στο δρόμο μου, φιαγμένος σ'άν "Ατλας, ο εργοδότης, με μι'ά πέτρα στην πλάτη του, που π'ήγγαινε, λέει, για εξέταση, μά πραγματικά για να με κοροιδέψη, όπως κι' εκείνοι οι άλλοι που μούπαν πως βγήκαν κι' άλλοι "Ατλες στα λατομεία πάνω... Και ποτέ, ποιός θά φαντασθ'η και θά πιστέψη, πως άπλωσα τ' άπέραντο χέρι μου στ' άπειρο κι' επήρα κάποιος άστρο και τ'ο πέταξα στο κεφάλι του, όπως έγινε σ' έμένα τότε με τ'η γ'η...

Μ' αλλίμονο;... Και ποιά θά πιστέψη κι' αν φαντασθ'η όλ' αυτό, πως γ'ω τί φταίω, σ'άν ήταν ψεύτικος "Ατλας και μόνος άληθινός εργοδότης!...

Γι' αυτό σιωπή. Τ'ο ίδιο άλλωστε μου λέει κι' εκείνο τ'ο σκυλλι που μ' ακολουθούσε κι' εδ'ω κι' όλο τριγυρίζει έξω απ' τ'α σίδερα του παραθυριού, όταν βλέποντάς με, με τ'ο υγρό πάντα βλέμμα του, μου κλείνει τ'ο να του μάτι.

Τώρα στ'ερνά, ο σκύλλος μου απ' έξω, β'οηκε συντροφιά με κάποια γυναίκα, που όσο κι' αν τ'α νομισμένα του μάτια θέλουν να μι'ω τ'η θυμήσουν, δεν μπορώ να τ'η φέρω καλά στο νο'ου μου.

Γιατί ή γυναίκα αυτή όλο μένει έξω μαζί με τ'ο σκελλι και βλέπει ψηλά στο παράθυρό μου και κλαίει;

"Εχει γούστο να ξέρη πως είμαι "Ατλας. "Ω, περίμενε μικρή μου κι' όταν γίνω Γιαννιός κι' "Ατλας μαζί, θά σε γνωρίσω στην ψυχή μου, όπως και κάποτε άλλοτε... Περίμενε γιατί τώρα δεν είμαι τίποτα.

Καυμένη μου Σόνια, άχ, γιατί όποτε σε βλέπω δακρύζω...

N. I. ΣΑΡΑΒΑΣ

Για δές... στον πλατύ δρόμο αυτόν... Τέτοιες ώρες θαμπές...
 τα πάντα συνωθούνται, άργά, ειρηνικά... Για δές...
 ή για αυτή γαλήνη... και οι νοητές, για δές,
 αυτές οι άργες κινήσεις... βουβές... στοχαστικές...
 Για δές... στον πλατύ δρόμο, αυτόν... Τέτοιες ώρες θαμπές...
 Ο Χρόνος είναι Όνειρο...

...Κι' όλα σταλαγματιές
 ενός Όνειρου μοιάζουνε... Βαρειές—Άργές—Γλυκειές...
 (για τις μεγάλες, τις πλατειές, αίσταντικές καρδιές—
 για τις πολύ λεπτές, άβρες παράξενες ψυχές)
 Ο Χρόνος είναι Όνειρο... Κι' όλα, σταλαγματιές...

ΑΝΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗ ΛΑΓΟΥΔΕΡΑ.

Μπουνάτσα... Ένα μαύρο εβένινο ταπέτο μακρύ και πλατύ, που χανότανε στα σκοτιάδια τριγύρω. Από πάνω μονοίλα σκοτεινά. Κορ! Έτοιξε ή λαγουδέρα κι' ο Στέφος ο Ναξιώτης έβαλε το χέρι μπροστά στο στόμα και ξερόβηξε.

Κορ! Κορ! Τριζάνε οι άντρες άργά—άργά, πένθιμα και νυσταγμένα κι' ο άχος τους έσβυσε στο σκοτάδι.

Εΐχανε κει στον ίδιο τόπο από την αυγή—ακούνητοι σά καρφωμένοι στο σκούρο κι' άπато νερό. Όλημερίς εΐχανε την ίδια θάλασσα κάτω, τὰ ίδια μολυβένια σύννεφα πάνω. Η μέρα εΐχε περάσει, θά κοντεύανε τὰ μεσάνυχτα.

Το τρεχαντήρι του καπτά-Παναγι του Σκαρπέλου—μια μικρή μπροσέρα κι' μια κοσαριά χιλιάδες δακάδες—ήτανε παλιό και γερό, κοσάφος, μα άξιο και βαστούμενο άκόμα. Στη φουροτούνα τὰ κατάρφανε κι' έβγαυε χωρίς πολλές ζημιές, μι' στη μπουνάτσα κόλαγε το άτμο σά σηματούρα και δέ το κούναγε, ή μάκκα πουΐχε πιάσει από κάτω δέν τ' άρνε να κάνει άργιά, τόμου να φουσήξει! Έτσι και τώρα. Εΐχανε φύγει απ' την Αστροπαλιά άνήμερο του Λαζάρου και σήμερα από το πρωΐ ήτανε κει άνοιχτά απ' τον κάβο, τους εΐχε πλακώσει μπουνάτσα, μα μπουνάτσα διαολεμένη, λάδι ή θάλασσα!

—Μεγάλο Σάββατο! Εημερώνει Λαμπρή ή χάρη της και μεΐς σφηνώσαμε δώ, σά κολασμένοι... Μούγρισε ο Στέφος ο Ναξιώτης κι' έφτυσε χάμου. Καθότανε στην πούμη, πάνω στο κατόνι, κρατώντας με το δεξί του χέρι τη λαγουδέρα. Πρόσμενε απ' το σουρούπο να φουσήξει, μα τίποτα. Τὰ πανιά κρεμόντουσαν σά κουρελόπανα, προσμένοντας να τὰ χτυπήση τ' άγέρι, που δέ φαινότανε—ποιός ξεΐρει που θάΐχε κουρνιάσει!

Ο Στέφος εΐχε βαρεθει τη ζήση του! Νειός—τὰ είκοσι τάχε κλείσει την Κυριακή της Τυρινής—μεγαλωμένος στη θάλασσα από κα-

Ι. ΚΑΝΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΐτι σέ καΐκι. Από πέλαγο σέ πέλαγο διάβαε τη ζωή του, μι' ζοή θλιμισινοΐ, που άλλο απ' το άρμυρομένο του κορμι δέν έχει τίποτα! Εΐχε ρίξει τὰ μάτια του κει χαμηλά στο άνοιγμα της κάμαρης, που βγαίνανε, ανακατεμένα με το σκοτάδι, βιγκητά και στρογγυλιάρικες πνιχιές κλάψες...

—Μου τσιγάρισε τὰ σκότια ο τρισκατάρατος... Μουρμούρισε πάλι κι' τινάζοντας με συχαμύρα το κεφάλι, το γύρισε κατά τον κάβο.

Άπ' ώρα τώρα, ψηλά κει στη κορφή, έβλεπε μικρά-μικρά φωτάκια να μαζευονται γύρω-γύρω... Πάρα-πέρα, φτάνανε στ' άλλα φώτα, μικρές φλογίτσες σέ μι' σειρά και μπαινανε κι' αυτές γύρω-γύρω... Ο μαύρος άγκος του κΐβου, που ξεχώριζε μες στο σκοτάδι πιο σκούρος απ' τὰ τριγύρω, φάνταζε σά κεντημένος μ' άπειρα χρυσά μικρά πετραδάκια... Μια κουφόβραση ήτανε άπλωμένη κι' όλα-κάβος, θάλασσ', άστέρια και πλεούμενα—ήτανε καρφωμένα κι' ακούνητα σάν άισαλένια. Ο Στέφος ήταν κι' αυτός, σάν όλα τὰ γύρω, κοκκαλωμένος...

—Ο κόσμος ανασταίνει κι' ανασταίνεται... Εΐπε σιγά με καΐμο και το μυαλό του, πουΐχε για μι' στιγμή σταματήσει, άρχισε να δουλεύει.

Δέν εΐχε τίποτα να σκεφτεί. Όλα τὰ περασμένα εΐχανε περάσει άργά-άργά, πληχτικά κι' ολόϊδια γι' αυτόν... Από μικρό παιδάκι—ήτανε και δέν ήτανε δέκα χρονώ—τόν εΐχε πάρει μούτσο στη μουλοσκούνα του ο καπτά-Σιδερός ο Μαραβίλλιας, από λύπηση γι' ήταν πεντάρφανο, παρατημένο στους δρόμους... Κι' από τότε οτή στεργιά άργά και που πάταγε. Έξη χρόνια δέν εΐχε ξεμπιαγκάρει, εΐχε στοιχειώσει πάνω στα σινίδια του «Πανορμίτη»...

... Γύριζε από πολιτεία σέ πολιτεία. Έβλεπε ανθρώπους παράξενους, ντυμένους με στενά βρακιά, με καπέλλα και κουτούμια σιδερωμένα, να περπατάνε σά κούκλες με τὰ πόδια ή στρογγυλοκαθισμένους σ' άμάξια και σ' αυτοκίνητα... Έβλεπε κοπέλλες παρδαλά ντυμένες, σωστές νεράιδες με μαύρα μάτια για γαλανά, με χειλάκια κόκκινα—σά κεράσια άγιο-

νορίτικα... Περνάγαμε μπροστά του σβέλτες, σκεροτόζες και κίπου—κίπου τον κύταζε καμιά από πάνω ίσαμε κάτω κοροΐδευτικά!

Ο Στέφος σάσιζε... Η γιλάζια μπλούζα από μουσαμά και το φαριό πανταλόνι του, που τάχε ψωνίσει στη Μαρσίλλια, τον κάνανε να φινεται σά καργιζής μες στα λουστραρισμένα κουνκάλια, που τριγυρνάγανε πλάγι του... Καταλάβαινε μέσα του κάτι σά ντροπή, σά φόβο, σά ζήλεια. Δέν ένιωθε τί εΐχε! Γύριναγε κατούφης κι' μελαγχολικός στο καρβί και δέν τούκανε καρδιά να πείε όξω, σάν τους άλλους—σέ κανά κρασσο τουλειό, για σέ κανά μέρος για διασκέδαση... Ένοιωθε μέσα του πώς ήταν ξένος σ' όλα τὰ γύρω του... Έβλεπε απ' την κουπλιστή πέρα την πολιτεία μετ' άπειρα φώτα, κι' άκουγε το σουσουρο και τίν ανακατωμένη φασαρία, πυρρόταν από κειθε. Τόμου φτάνανε στο πόρτο οι άλλοι συντρόφοι του καρβιού ήταν όλο κέφι και κουστομαρισμένοι βγαίνανε όξω. Αυτός γέμιζε λύπη και κατούφιαζε σά νάνιωθε πλάγι του κακό! Εΐχε πάρει απ' ρόβ τους στεργιανούς, τους ζήλευε μα κι' τους έχουότανε. Του φανόντουσαν σά νευρόταστα δίχως ζοή, σά ψεύτικα παραγκιοζάκια, που μονάχα για κοροΐδες είναι. Έτσι νόμιζε, μι' δέν καταλάβαινε γιατί! Μιαν άγάπη εΐχε νοιώπει, την άγάπη της άρμύρας. Η θάλασσα τον τραβούσε σά μαγνήτης, πουΐνα πιρρόχολος μι' και μαγευτικά γλυκός... Εΐχε περάσει πολιτείες και πολιτείες, μα γι' αυτόν πολιτεία και πατριδα ήτανε το σκάφος. Κάθε ξύλο, κάθε ξάρτι με το τριζέμο του θαρρούσε πώς του στόραγε τις πίκρες, τὰ παράπονα και τὰ γροινιάρικα χίδια του—γιατί μόνο πίκρες, γροινίες και βαρειά δουλειά, σά ρημαδιάρικα, εΐχε νοιώσει από ξαρχής...

Κορ! Έτριξε πάλι ή λαγουδέρα—κάποια ζαρωματιά της θάλασσας χτύπησε το τιμόνι... Ο Στέφος ξαφνιάστηκε. Κύταξε γύρω του φοβισμένος. Τίποτα. Σκοτάδι πυκτό, μικροΐ στον κάβο τὰ φωτάκια, δεξιά—ζεργιά τὰ φανάρια της μπάντας χρωματίζανε το σκούρο νερό πράσινο και κόκκινο. Ησύχασε κι' έσκυψε το κεφάλι, στο στήθος σκεφτικός. Απόψε όλα τὰ γύρω κι' οι σκέψες του, του στεκόντουσαν στα πλεμμόνια σά μολύβι. Μετάνοιωσε γι' έφερε τη σκέψη του σ' αυτά τὰ θλιβερά και πληχτικά πράγματα.

—Ανάσταση! Ανασταίνονται οι ψυχές...

Κι' ύστερα από λίγο δουλέμμα του μυαλού του:

—Δέ βαρύνεσαι! Γι' άλλους όλ' αυτά, γι' άλλους τὰ γλέντια... Έδώ σταμάτησε. Κά-

τι τούθε στη σκέψη. Ένοιωσε μέσα του κάτι άλφρο και γλυκό, ή πλάκωση του ρευγε άγάλι—άγίλια, τὰ χείλια του κουνηθήκανε νευρικά, τὰ μάτια μισοκλείσανε μ' ήδονή.

Θυμήθηκε μι' χρονιά πρόπερσι στον Πειροιά, τέτοια μέρα... Τόν εΐχε πάρει με το ζόρι ο άδερφός του καπτά-Παναγι, πουΐχε ψαζάδικο στην άγορά—τόν «Πανορμίτη» και τον καπτά—Σιδερή, τον εΐχε άφίσει, εΐχε μπαρκάρει άλλου τώρα, μ' αυτό το τρεχαντήρι του καπτά—Παναγι.

Πήγανε σ' ένα κέντρο κοντά στο μουράγιο. Φώτα, βιολιά, σαντούρια, τραγούδια, ποιά, χοροΐ, γυναΐκες... Α! κάτι γυναΐκες παρδαλές, κολοδεχτικές, που έρχόντουσαν και πέφτανε πλάγι σου άπροκαίστες, τριβόντουσαν σά γάτες... Όλα αυτά χοροπηδούσανε τώρα στο κεφάλι του Στέφου, ινακατωμένοι, σκόρπια... Χανόντουσαν για μι' στιγμή κι' έπειτα ξιναρχόντουσαν πύ έντονα, πιο φουριόζα... Άχ! αυτή ή Άρτατοΐς, με τὰ μύτρα σκοτεινά μάτια, με το κερασένιο στόμα... Χόρευε σωστή τσιγκάνι. Το κορμι της πότε λυνότανε ψηλά, ποτε τζακίζτανε στα σινίδια του πάκου! Σκίριζε χαμόγελα και σαΐτιες τριγύρω. Αυτή ή Άρτατοΐς τον έκανε όχι ν' άγιάψει τους στεργιανούς, μι' δέ τους έχουότανε πιά. Ηθελε τώρα να δοκιμίσει όλες τις γλύκες της στεργιάς που με μι'ς ζανογόντουσαν μπροστά του...

Μ' από τότε εΐχε φύγει απ' τον Πειροιά—δυό χρόνια σωτά τώρα. Άπ' τὰ νησιά στην Άλεξάντρια και πύλι πίσω, αυ' ή δουλειά γινότανε... Πώς την εΐχε βαρθεΐ αυτή τη ζοή! Ταξειδούανε μυστικά θαρρείς: Στην Άλεξάντρια μέναμε όξω απ' το πόρτο, κρυμμένοι σέ κανά κάβο... Ξεφορτώνανε νύχτα σέ νύχτα και σαλπάρανε άμέσως.

Ο Στέφος δυό χρόνια δέν μπορούσε να καταλάβει πολλά πράγματα... Θυμότανε αυτά τὰ λελέκια, τους άραπάδες με τὰ ολόλευκα σεντόνια μες στο σκοτάδι, τις βραχιασμένες τους φωνάρες, το φοβισμένο κι' άνήσυχο μούτρο του καπτά—Παναγι. Φορτίο βάζανε λιγοστό και μπαλλαρισμένο, μονάχα στ' άμπάρι... Μι' μέρα ο καπτά—Παναγις τούχε πύ, σάν τον εΐδε σκεφτικό να κυττάζει στ' άμπάρι.

—Ρέ Στέφο, παραξενιά σ' έπιασε! Άμ να μοσέ! Το κουβέρο μας κινήγατε γι' ατι δέν είναι εν τάξει τὰ χαρτιά μας. Έμεις είμαστενε όλο κι' όλο το πλήρωμα... Το κουβέρο σου λέει όχι άλλους δυό Έ! το λοιπό, αυτό δέ γίνεται, δέν τὰ σηκώνω... Έχω να παντρέψω τρεις κοπέλλες στο καιρό τους. Οι γαμπροΐ είναι άκριβοΐ στα χρόνια μας... Έτσι; Μή βάζεις κακιάν ιδέα στο στεργέλο σου... Ο Στέφος εΐχε μπιστοσύνη στον καπτά—

Παναγή, μ' αὐτὰ τὰ λόγια, ποῦ τοῦ τόλεγε κομπιασμένος, τοῦ φαινόντουσαν φέμματα. Ἔτσι τοῦ πέρασε ἀπ' τὸ μυαλό, μὰ ἦτανε μαθημένος χωρὶς δεῦτερο λόγο. Δὲ ξαναμίλησε, μὰ κάποιες μαῦρες κ' ἄραχες σκέψεις τοῦ τριβέλιζαν τὸ μυαλό. Φοβόταν καὶ τὸν ἴσκιό του, ἐνοιωθε κάτι κακὸ νὰ πλημμυρίζει τὸ σκάφος... Τοῦ φαινόταν πὼς στ' ἀμπάρι εἶχε μείνει τὸ στοιχειὸ τοῦ ἀράπη, ποῦχαν πάει στὴν Ἀστροπαλιὰ τὸ τελευταῖο ταξίδι ἀπ' τὴν Ἀλεξάντρα. . . . Καὶ τώρα εἶχανε φροτώσει κάμποσες μπάλες τυλιγμένες μὲ σουβάλια, κ' αὐτὸ ἦταν ὄλο τὸ φορτίο. Πηγαίνανε στὸν Περαϊὰ νὰ ξεφορτώσουνε καὶ νὰ κίνει ἐγγχείριση ἡ καπιὰ—Παναγῆ: Ἀπὸ καιρὸ κάτι τοῦτρωγε τὸ λαρούγγι, ἔνας βραχνᾶς ποῦ κάποτε—κάποτε ξέσπαζε σ' ἕνα βήχα διαοπλεμμένο, βήχα ποῦ θαρροῦσες κ' ἔβγαυε ἀπ' τὰ βάρδια καμιάς στοιχειωμένης σπηλιάς. . . . Τὸ αἷμα τοῦρρότανε σιὸ στόμα. . . Χωνότανε στὴ κουκέτια ἀνάιστητο κ' ὕστερ' ἀπ' ὄρες ἐρχότανε στὰ σύγκαλά του.

Ὅλ' αὐτὰ ἄργα — ἄργα σὰ κουρασμένα περνάγαμε ἀπ' τὸ μυαλό του. . . Ἡ λιγότερη εὐχαρίστηση, ποῦνοιωθε προτιήτερα εἶχε χαθεῖ. Πάλι τὸ βάρος, σὰν ἀναλυτὸ μολύβι τοῦ πλάκωνε τὰ στήθεια. Τὸ μυστήριό τὸν εἶχε κυριέψει!

Κάτι τὸν ἐσπρωχνε νὰ καταβῆ στ' ἀμπάρι. . . Ὁ καπιὰν—Παναγῆς δὲν τὸν ἄφινε νὰ πάει κάτω, παρὰ μονάχα σὰν ἦτανε σπαταρισμένοι. . . Ἄλλοι φέρνανε τὸ φορτίο, κ' ἄλλοι τὸ παίρνανε. Ἦθελε νὰ δεῖ, νὰ πιάσει τίς μυστηριώδικές μπάλες. . . μὰ πάλι κάτι τὸν κράταγε κεῖ, καρφομένο πάνω στὴ λαγουδέρα.

Ἐρρίξε τὰ μάτια τώρα στὸ ἀνοιγμα τοῦ ταμπούκιου τῆς πρύμης. . . Τὸ βροχιασμένο μούγκισμα εἶχε πάψει. . . Μὲς στὸ σκοτάδι μιὰ ἡσυχία ἀνάσα ἔβγαυε ἀκανόνιστα. Ἐνα σιγανὸ ἀγεράκι χλιαρὸ ἄρχισε νὰ φυσάει, μὰ τόσο σιγανό, ποῦ τὰ πανιά μόλις ταραχτήκανε.

Στὸ σκοτεινὸ ἀνοιγμα τῆς κάμαρης φάνηκε τὸρ' ἀθόρυβα μισοχαμένο τὸ μοῦτρο τοῦ καπιὰ—Παναγῆ τοῦ Σκαρπέλου κ' ἡ λευκασιμένη φανέλλα του. . . Ὁ Στέφος τὸν κύτταξε καὶ μίλησε σιγανὰ. σὰ νὰ φοβότανε νὰ κόψει τὴ σιγαλιά. . .

—Καπιὰ—Παναγῆ, ἔγιανες; Μπουκάρισε τηρᾶς;

Ἦσυχία! Περάσανε λίγες στιγμὲς σιωπῆς. . .

—Σβῦσε τὰ φῶτα τῆς μπάντας! Ἀκούστηκε μιὰ ἀτότομη καὶ βραχνιασμένη φωνή.

Ὁ Στέφος παράτησε τὴ λαγυδέρα, ἀνέκχηκε στὴ ζερβιά κουπαστὴ κ' ἔσβυσε τὸ κόκκινο φανάρι, ἔπειτα καὶ τὸ πράσινο. Τώρα οἱ

πρατεινὲς σκέψεις του ἀρχίσανε νὰ τὸν βασανίζουν διαολεμμένα. Τὰ πλεμμόνια ἐνοιωθε νὰ τὸν σφίγγουνε. Τὰ μιλίγγια του χτυπούσανε σὰ βαριές: Γιατί νὰ σβύσουνε τὰ φῶτα; Πάλι σὰ κλέφτες κρυφὰ πλέανε. . .

Γύρισε καὶ κάθισε στὴ θέση του ζαλισμένος. Ὁ ἄλλος εἶχε ἀκουμπήσει στὸ ταμπούκιο, ἀπέναντι στὸ Στέφο.

—Καπιὰ Παναγῆ, ὅτι φτάσουμε στὸ πῶρο, στὸ Περαϊὰ νὰ μὲ ξεμπαρκάρεις. . . Ἀκούστηκε μιὰ ἀτότομη νευρισμένη φωνή, ποῦ χάθηκε χωρὶς ἀπάντηση.

Περάσανε στιγμὲς σιωπῆς.

—Δὲ μπορᾶω, μοῦ φαγοθήκανε τὰ σκότια. . . Δὲν κᾶνω γὼ γι' αὐτά. . . Βρωμδουλιὲς καταλαβαίνω. . . Στεροριανὸς δὲ γίνομαι, μὰ θὰ μπαρκάρω ἄλλοῦ. . .

Κόπηκε, ἡ ἀναπνοή του ἔβγαυε ἀταχτὸς καὶ μὲ κόπο. Κύτταξε τὸν ἄνθρωπο, ποῦχε μπροστά του, δίχως νὰ τὸν ξεχωρίζει καλὰ-καλά. Στὸ σκοτάδι δὲ φάνηκε μιὰ ἀτότομη σύσπαση τὸ μοῦτρο τοῦ καπιὰνιου, μήτε τὰ ὀρθάνοιχτα μάτια, ποῦ κυττάζανε τὸ Στέφο τρομαγμένα κ' ἄγρια. . . Σούφρωσε τὰ φρύδια, τέντωσε τὸ σβέρο, —σὰ νάβαζε προσπάθεια νὰ βγάινε ἀπὸ μέσα του στεγνὲς κουβέντες—καὶ ἄργα-ἄργα μὲ προσοχὴ μούγγρισε:

—Στέφο. . . δὲ σοῦχα πεῖ τίποια. . . τ' ἀφίνα νὰ στὰ πῶ μαζεμμένα. . . στὶ στερνά μου, ἄχ! . . . Δυὸ χρόνια κουβαλάγαμε λαθραῖο. . . λαθραῖο. . . Ἀφ' τὴν Ἀνατολὴ τὸ περνάγαμε στὴ Νησιά. . . καὶ μεῖς τὸ παγαίναμε στὴν Αἴγυπτο. . . Τώρα τὰ ἴδια, παγαίναμε καὶ στὸν Περαϊὰ. . . ἄχ!

Σταμάτησε καὶ πῆρε μιὰ βαθειὰ ἀνάσα. Ξανάρχισε πὺ ὀβυσμένα τώρα:

—Δούλεψα. . . Ἄτιμος. . . λαθραῖο! Τρία κορίτσια θέλανε ξεπόρτι. . . ξεπόρτιμα. . . θὰ ψοφήσω, μὰ θὰ βροῦνε. . . ἕνα κόμπο παραδες στὴν κασέλα. . . Στέφο πάρε τὸ σαράβαλο καὶ γύρνα στὴν Ἀστροπαλιὰ. . . Γίνου παιδί μου. . . Σ' ἔκανα νὰ λερώτεις τὰ χέρια ἄθελα. . . εἶχα μπιστοσύνη. . . Τὸ νοῦ σου γιὰ κανὰ κυβερνητικό. . . ἄχ!

Ὁ βήχας τὸν ἔκοψε. Τὰ τελευταῖα λόγια του ἀνακατευτήκανε μὲς στὸ πυχτὸ αἷμα, ποῦ τοῦρθε στὸ στόμα. . . Ἐσκυψε καὶ τ' ἄδειασε χάμου. Κάμποσες σταγόνες χυθῆκανε πάνω στὰ γυμὰ πόδια τοῦ Στεράνου. Αὐτὸς ξετινάχτηκε πάνω σὰ δαιμονισμένος. . .

Τ' ἀγεράκι φύσαγε πὺ δυνατό. Δεξιὰ ἕνα φῶς μ' ἄλλα δυὸ χρωματιστὰ στὰ πλάγια, φαινόντουσαν ἀπὸ μακριὰ πὼς τρέχανε κατὰ πάνω τους ἀκράτητα. Ὁ Στέφος σὰ κοκκαλωμένος κύτταξε πότε τὸ πόδι του, πότε τὸν καπιὰνιο. Ὁ καπιὰ — Παναγῆς μὲ τὰ χέρια μπροστά τὸ μοῦτρο του, μὲ τὰ μάτια γουρ-

λωμένα κύτταξε τὰ φανάρια ποῦ λιγώνανε μὲ γρηγοράδα ἀπειλητικά.

—Ὅρσα. . . Κυβερνητικό. . . κάνε σινι-άλο. . . Οὐ βλαῖξε μὲς ἀπ' τὰ τινάγματα τοῦ βήχα καὶ κρέμασε τὸ κεφάλι παραλύτο. . .

Ὁ Στέφος προχώρησε κ' ἔδωκε μιὰ σπρωξιὰ στὸν καπιὰνιο, ποῦ γκρεμίστηκε μὲς στὸ σκοτεινὸ ἀνοιγμα τῆς κάμαρης. Ὑστερα στάθηκε μὲ σταυρωμένα τὰ χέρια, κοιτάζοντας μὲ τὰ μάτια ὄξω τὰ φῶτα, ποῦ λιγώνανε ὀλοένα.

Μακριὰ ὁ κάβος μισοφαινότανε πὺ σκοτεινὸς ἀπ' ὅτι ἦτανε. . . Οἱ μικρὲς φλογίτσες εἶχανε χαθεῖ, γιὰ εἶχανε σβῦσει. . .

ΧΡΟΝΗΣ ΣΟΦΡΑΣ

PAVL VEPLAINE

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΩΝ ΑΠΛΟΪΚΩΝ

Εἴμαστ' ἐμεῖς οἱ ἀπλοϊκὲς, οἱ ἀνέγνοιαστες μὲ τὶς πλατεῖες κορδέλλες, μὲ τὰ μάτια τὰ γαλανὰ, ποῦ ζοῦμε σχεδὸν ἄγνωστες μὲς' στὰ ρομάντσα τὰ λησμονημένα.

Ἀγκυλισμένες πᾶμε ἢ μιὰ τὴν ἄλληνε, κ' οἱ πὺ κρυφὲς μας σκέψεις στὴ διαφάνεια περνοῦν τὸ φῶς τῆς μέρας, κ' οἱ ὀρίζοντες δὲν εἶναι πὺ γαλάσιοι ἀπ' τὶ ὄνειρά μας.

Ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ λιβάδια τρέχουμε, κ' ὄλο μιλάμε, μιλάμε καὶ γελᾶμε ἀπ' τὰ χαράμματα ὡς τὰ σουρουπόματα καὶ πεταλοῦδες κινηγώντας πᾶμε.

Καὶ καπέλλα ψαθόπλεχτα, τσοτάνια, τῆς σάρκας μας φυλᾶν τὴν τρυφερότη, κ' οἱ ῥόμπες μας, τόσο ἀλαφριὲς ἀπάνου [μας, ἔχουνε μιὰν ὑπέρτατη λευκότη.

Οἱ Ρισελιέ, οἱ Κωσσάδοι, κ' ὄλοι οἱ ἄρχοντες καὶ τοῦ Λωμπλᾶς οἱ τρισωραῖοι ἱππότες τὶς ματιὲς σπαταλᾶνε γιὰ χατήρι μας, τὶς ὑποκλίσεις καὶ τοὺς στεναγμούς των.

Ἀνώφελα ὁμως, ὄλα τὰ καμώματά τους φτάνουν μόνον ἴσα μὲ τὶς σοῦφρες τῶν φορεμάτων μας ποῦ ἀναδιπλώνονται σὰ νὰ γελοῦν εἰρωνικά γιὰ δαῦτα.

Καὶ μὲ τὶς φαντασίεις αὐτῶν ποῦ μάχονται γιὰ νὰ πάρουνε τ' ἄπαρτα τὰ κάστρα παιζογελαίει σαρκαστικά ἢ ἀγνότη μας ἂν καὶ νοιώθουμε κάποτα οἱ καδεῖς μας.

Νὰ χτυπᾶν ἀπὸ κάτου ἀπ' τὶς ζακέτες μας σὲ κάποιον κρῦριων λογισμῶν τὸ διάβα σὶ νὰ μᾶς προμηθᾶνε τὶ μελλούμενες τῶν γεροκολασμένων ἐρωμένες. Μετάφρασις

Γ. ΧΟΝΔΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

CHARLES GUVERIN.

ΤΟ ΕΛΑΦΡΟ ΜΕ ΤΗ ΦΩΤΕΙΝΗ..

Τὸ ελαφρὸ μὲ τὴ φωτεινὴ γαλάζια ὀμίχλη βράδι πεθαίνει στοῦ καλοκαιριοῦ τὰ χεῖλη ὡς λέξη ἀγάτης,

σὰν τῶν χειρῶν τὸ ὑγρὸ, θερμὸ, μακάριο χαμογέλιο ποῦ κάποιες ἡδονὲς παλιὲς νείρουνται μὲς στὴ σάρκα.

Ἡ εἰρωνικὴ καὶ μακρινὴ πόλη ἔχει περὶ σωπάσει. Στὸν κῆπο τὸ στοχαστικόν, ὅπου ἡ σιωπὴ ὄλο ἀν-

θίξει, ψάλλουν ἀκόμα μυστικὰ δροσοσταλιὲς ποῦ ὁ ἀέρας ὁ χλιαρὸς καὶ νυκτερινὸς σκορπᾶ, ἀδύνατισμένο θόρυβο φύλλων κάνουνε πάνω στὸν ἄμμο φούστες, οἱ σφήκες σιγαλόφωνα βομβοῦν στὸν τοῖχο ἀπάνω, ῥόδα ποῦ τὰ στοχαστικὰ δάχτυλα ἐξεφυλλίσαν ξεχύνουν τὴν ἐρωτικὴ ψυχὴ τους τὴ μελένια.

Μιὰ αὐγὴ παράξενη κ' ὠχρὴ στῶν οὐρανῶν πλανήται μετὰ τὰ σύνορα καὶ με βαθειὰν, αὐτὴ γοητεῖα σμείγει μὲ τὸ σκοτάδι τὸ ἑναστρὸ τὸ φῶς ποῦ πάει νὰ φύγει.

Ἄχ, οἱ ἦλιοι τί μοῦ κάνουνε, νάρθοῦνε, τί μοῦ κάνουν καὶ τὸ χρυσάφι κ' ὁ ἔρωτας κ' ἡ ἀνειότη καὶ τὸ πνευμα

Ἄστε με νὰ ἀποκοιμηθῶ σ' ἕνα γλυκοῦπνο, σ' ἕναν ὕπνον μακρὸ μὲ γυναικεῖα στὸ μέτωπό μου χέρια: Ἄ! κλείστε τὸ παραθυρο ποῦ εἶναι ἀνοιχτὸ στὴ ζήση!

Μεταφραστής Γ. ΚΟΤΖΙΟΥΛΑΣ

WOLFGANG VON GOETHE

ΚΑΘΕ ΠΡΩΪ

Κι' ὁμως κάθε πρωὶ μὲς τὴ γαλήνη ὁ χωρισμὸς μοῦ σκίζει τὴν καρδιά στὸ κάθε σου φιλι—τί εὐφροσύνη μὰ τί πόνος—στὴ κάθε σου ματιά.

Καὶ μένεις μόνη... Δάκρυα νὰ χύσουν τὰ μάτια σου βολοῦν στὴν ἡσυχία κ' ὁμως—τί εὐτυχία νὰ σ' ἀγαπήσουν καὶ ν' ἀγαπᾶς—Θεοί! τί εὐτυχία...

Ἀπὸ τὸ γερμανικό: Ρ. ΕΛΛΗΝΑΣ

ταίους στίχους του: «Στή καρρούλα μου»

Πούλεγε αγάπες πούλεγε παλάτια
Κι' εγώ σ' εκύταγα μέσα στα μάτια
Βουβός σ' εκύταγα βροα πολλή.
Ανέφερα μερικά από τα πολλά λειψά των ποιημάτων της συλλογής γιατί ο κ. Κοκκινάκης—συναισθητά ή ασυναισθητά—μπορεί να κατορθώσει κάτι. Αυτό φαίνεται στα τετράστιχα του κίνα δυό άλλα ποιήματα και περισσότερο στους πρώτους στίχους του «Μην πεις ποτέ γυναίκα αγαπημένη».

Στα χείλια σου δ'που εξούσε
δ'που έτραγονδίδσε
Πάντα γλυκό ένα άηδόνι
Ω! με τί κόπο τώρα ή εγκατέριση
ένα άρωστο χαιόμελο σου άνθει!
Τι μαραμένα!
Τι ποιμένα!
Και τί μάτια ένα φτηνό κοραγιόνι
Κάποια ζωή να δόση
να ξεγέλαση προσπαθεί!

Αυτό οι στίχοι κλίνουν βαθεία τους μίαν αληθινή διάθεση, σμιγμένη σ' ένα βέβαια ήχογο αλλά άμορφο και ιδιότροπο τύπο στιχοπλαστικής. Γιατί ο κ. Κοκκινάκης να μη γράψει όλα τα ποιήματά του σε τέτοιο μέτρο παρά να καταπισταθεί με συνέτα, άναπιστους και ίαμβους που δεν τους έννοιωσε άκόμη;

Μιά συλλογή, είναι ή πρώτη μεσωμένη αποκρυσταλλωμένη έγχασία ενός λογοτέχνη' μη κριτόποντας άπροσεξίες και άγνοιες σε βασικούς και άπαράβατους όρους. Με το βιβλίο του, ένας καινούργιος, κρίνεται άν μπορεί να πάρει τ' όνομα του «λογοτέχνη» ή της «φιλολογικής πρωτιάς».

Αυποιμα πολύ που ο ποιητής της «τελευταίας συμφωνίας» δεν μπορεί να διεκδικήσει το πρώτο όνομα σταθερά και δίκαια.

Με τη μεγαλύτερη αγάπη σκύβω στην έργασία κάθε νέου. Είναι κάτι καινούργιο, ένα νέο φως που θά μάς φωτίσει! Τι άπιογήτευση όμως όταν το φως εκείνο, άφ' ου ποτ' άπ' όλα πολυβίαστηκε ν' άναψει, είναι ένα άπλό κοινό άρρωστιάριο κεράκι που τρεμοσβύνει—άπό θεληματικά του άπροσεξία—γιατί θέλησε να τ' άβάλει με τόν άνεμο, χωρίς να προφύλαχτει στο πρώτο του αναλάμπισμα...

ΒΑΣ. ΛΑΜΠΡΟΛΕΣΒΙΟΥ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟ ΝΕΚΤΑΡ» Αθήνα 1928.

Η δεύτερη συλλογή, ύστερα από τα «Πρωτόλεια» του κ. Λαμπρολεσβίου άλλα πολύ χειρότερη ή ύσιοδέστερα ή τελική φόνισσα της κάποιας μικής έλπίδας και εκτίμησης που τρέφαμε σ' αυτόν.

Άλλο ένα δυστύχημα στο παθητικό των νέων' και πολύ σκληρό μάλιστα. Ύστερα από τέτοια κατασκευάσματα ποιήσεως, έχουνε πολύ δίκιο οι παλαιοί να διαλαλούν ότι σβύστηκε ή ποίηση πιά στην Ελλάδα χαρακτηρίζοντας τους νέους άνικανούς για μίαν μελλοντική λογοτεχνική άνθηση και διανόηση.

Ο κ. Λαμπρολεσβίος σύναξε διάφορες ιδέες, λέξεις, μέτρα, άπ' όλα τα βιβλία, μη κατορθώνοντας τίποτ' άλλο στην άφομοίωση των επιδράσεων του παρά να γράψει άσυνάρτητα, τετράστιχα και τριςτιχα που κατιλήγουν συχνά σε εκφυλές άμορφλίες. Αλλά όλα τυπώθηκαν και στάλθηκαν στα περιοδικά για να κριθούν. Η πρόθεση να εκδώσει βιβλίο καλή και αξιέπαινη, άλλα το αποτέλεσμα μιά βροσιά στη νέα γεννηά, με αληθινούς ποιητές, που προσπαθεί να φτιάσει ψηλά, όπως ή παλιά, βαδίζοντας άργά μ' άθετικά.

Δέν πιστεύω ν' άχει την άπαιτηση να κρίνουμε ένα τέτοιο άσυνάρτητο φυλλάδιο. Όχι! Ούτε να έφιλοδόχησε να όνομαστει ποιητής. Αυτό θά ήταν έξωφρενικό όχι για τόν κύριο του «Νέκταρος» άλλα για τους άλλους άν τολμούσαν να του δώσουν έναν τέτοιο τίτλο.

ΚΩΣΤΑΣ ΔΑΡΡΙΓΟΣ

Σ. ΠΑΠΑΔΑΚΗ ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ Διηγήματα Αθήνα 1928.

Δέν είνε άπλός ο δρόμος για τόν άνθρωπο που φθόνοντας στην τελευταία σελίδα της «Παράλληλης περιπέτειας», θά ζητούσε, έστω και για ύποκειμενική τ' άνάγκη, να βγάλη ένα κριτικό συμπέρασμα από τα διηγήματα αυτά, μιά συνολική σκέψη' Κι' αυτό, όχι για την παράδοση έξωτερική έμφάνιση που—πολύ πολύ έξεζητημένα ίσως—τά περιβάλλει. Μά για την έσωτερική τ' άφρηρία, την ταράφορα αίρετική, και την φιλοσοφική κατεύθυνση της άρχής που τ' άδιέπει.

Γιατί εκεί—πέρα, άς μου επιταπει αυτή ή γνώμη—βρίσκω την εκδήλωση μιάς όλόκληρης γεννιάς ανθρώπων, μιάς όλόκληρης σειράς τουλάχιστον, που πρόωρα άνέβηκε στις επάλξεις της ζωής για να διακηρύξη την άρνηση της. Μιάς φατριάς μητροκτόνων θέλω να πώ.

Όλόκληρη ή έποχή μας πάλλεται από τους βαθεία φιλήδονους ρυθμούς της. Η πλήξη, ή άρνηση καθενός παραδεχόμενου, ή περιφρόνηση της ζωής που άντικρούζουμε πιά με το ψυχρά ύπεροπτικό χαμόγελο του γνώστη. Ένας άτελείωτος σαρκασμός, σάρκινος και ματωμένος, που κλείνει μέσα του, στην άναμφισβήτητη φιληδονία του, την άρνηση πάλι του έαυτού του. «Ω! είμαστε τόσο κουρασμένοι από την παλιά αυτή κωμωδία της ζωής!.. Τά ξερούμε όλα τόσο καλά!...»

Δέν θά ήθελα ν' άμφισβήτησω εδώ όμαδικά, και περισσότερο ειδικώς για τόν κ. Παπαδάκη, την ειλκρινεία της τέτοιας εκδήλωσης, κι ούτε θά ήταν ο σκοπός μου να ύψωθώ κήρυκας μιάς συντηρητικής ήθικολογίας, εξαγνίστρας της ζωής. Μά ό,τι με φοβίζει, είνε το ξελογιαστικό αυτό κατακύλισμα, προς ένα δελεαστικό άδειο, όπου στροβιλίζονται οι έφημερες τολύπες των καπνών χίλιων νεοκωτικών. Δέν με φοβίζει, με άλλα λόγια ο σκεπτικισμός. Είναι ή άρνηση κάθε σκέψης που με φοβίζει.

Ο συγγραφέας της «Παράλληλης περιπέτειας» παρασύρθηκε από τόν κατάφορο αυτό; Ίσως, μά όχι χωρίς κάποιαν αυτοβουλία. Η εύκολη αυτή εκδήλωση του όπανδισμού, ενός σνόμπ άπανδισμού, δεν περιβλήθηκε την παλιάτικη πορφύρα κάποιου κοινότοπου ρομαντισμού. Ο κ. Παπαδάκης έπηρεε ένα δικό του όρμη και σ' αυτό άκριβώς είνε που έδειξε τη δύναμη του άναμφισβήτητου ταλέντου του. Έποικιλε τη ζωή των ήρώων του με χίλια δυό πετάδια, της έδωσε κατεύθυνση ξεχωριστή. Ίσως ή τελευταία αυτή ν' άποτελεί το καταφύγιο, το φιλοσοφικό έξαγόμενο του συγγραφέα.

Και όμως... Κάτι έλειπε άπ' όλη την αξιέπαινο πρωτότυπη αυτή προσπάθεια. Κάτι που δεν ξερω άν κι' από άπόλυτα άρνείται ο κ. Παπαδάκης και που όμως θερμαίνει και έμψυχώνει τα δημιουργήματα κάθε τέχνης. Κι' αυτό το κάτι είνε ο αντίλαλος, ο μολαταύτα τραγικός κι' ειλκρινής παλμός της γύρω μας ζωής.

Άλήθεια. Αν αυτοί δεν είχε λήψει, πόσο ζωντανότεροι, πόσο πιο χαρακτηριστικοί, όλόκληρωμένοι θά ήσαν οι φανταστικοί αυτοί τύποι! Η μακρινή έπίδραση της Νορβηγικής άνησυχίας δεν

θά είχε άφήσει είδωλα ψυχρά τις σκιές αυτές που μάταια προσπαθούν μ' όλες τις ταραχές τους και τις άσυνέπειες ν' άποκτήσουν στα άδεια μάτια τους την ζωική φλόγα ανθρώπων. Γιατί ο συγγραφέας τους είνε διηγηματογράφος αληθινός, με ζηλευτά χαρίσματα ζωγραφικής και παρατήρησης. Και μόνον ή μανιακή αυτή έπίδειξη της άδιαφορίας, που ύψώθηκε σε δόγμα φιλοσοφικό άφου έγενε και μόδα, παρέρυρε και άδίκησε έναν αληθινό κόσμο από πλούσιες και πρωτότυπες διαθέσεις.

ΚΩΣΤΑ ΡΩΜΑΝΤΖΑ : ΠΕΝΘΙΜΗ ΣΥΝΟΔΕΙΑ, Διηγήματα. Αθήνα 1928.

Τόν κ. Κ. Ρωμάντζα φαίνεται να τραβά ήνα και μόνο ιδανικό, ένα και μόνο να όδηγ ή άστέρι: Το αίσθημα του πόνου του αίώνιου. Βαθεία, σπαρταχτική, σε κάθε του λέξη, άντιχει ή κραυγή του και ο συγγραφέας με μάτια κλειστά, άπλωμένα τ' άχρια, βαδίζει προς τόν άντικειμενικό του σκοπό, τυφλός για κάθε περιβάλλον και κάθε δεσμό.

Γι' αυτό και ό,τι προέρχεται σ' αυτόν κατ' ευθείαν από την αισθαντικότητα είνε αληθινό και συγκινητικό: Τα «στεργά του λόγια» και ή τραγική ειρωνεία της ζωής με την είσοδο του γιατρού όταν πιά έχει έρθει το μοιραίο τέλος, ο καλ' ψυχολογημένος φόβος του γέρου μπαλωματή που διατάζει ν' άνάψη το κερί, θαρρώντας μεσ' το σκοτάδι της καρρούλας του πως ή φλογίτσα του θά είνε αυτή ή ίδια ή ψυχή της πεθαμένης γυναίκας του που αγαπούσε... Μά και μίαν άμορφη διάθεση, για την περιγραφή δείχνει πως έχει ο κ. Ρωμάντζας, με το «Δειλινό στο καράβι» του, που κλείνει το βιβλίο.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΕΡΖΑΚΗΣ

ΜΑΡΙΑΣ ΠΟΥΛΟΥΡΗ : «ΤΡΙΛΛΙΕΣ ΠΟΥ ΣΒΗΝΟΥΝ» 1928 Αθήνα

Η έλεγεία στη μουσική κλίμακα της ποιητικής τέχνης κρατεί τόν πιο τρυφερό, τόν πιο περιπαθό τόν πιο γνώριμο στην ανθρώπινη ψυχή, τόνο.

Είναι κάτι το ιδιαίτερα χαρακτηριστικό της, και έχει σημειωθή νομίζω, ότι ή ποίηση άγατά ν' είνε κλαίρη. Και οι μεγαλύτεροι ποιητές άκόμη, ένας Victor Hugo, ένας Λαμαρτίνος, ένας Shelley μ' όλον ότι άγκαλιάζουν όλη την πρωτεϊκή ζωή σ' όλες της τις εκδηλώσεις, και έξ' ίσου άξια, την πιο παθητική, την πιο φίνα κορδή της πολύχορδης λύρας των την κρούουν όταν θρηνού. Οι στίχοι του Hugo στην πνιγμένη κόρη του, το «Isolément», και το «Lac» του Lamartine «Τά πιο γλυκά τραγούδια μας είναι τά πιο θλιμμένα» του Shelley είναι άναμφισβήτητα από τά πλέον έλεκτά δημιουργήματα των μεγάλων ποιητών. Και δε μπορεί να γίνη άλλοιώς.

Η ποίηση δεν είναι τίποτ' άλλο παρά μιά κραυγή από το περίσσευμα της καρδιάς. Η κραυγή αυτή που, από τη γερή και παρθένα καρδιά των πρώτων ανθρώπων, ύψάνετο σε μιά θριαμβική ίαχη προς τόν άκηλίδα τον άκόμη ήλιον, έγενε με το πέραςμα των χρόνων και άκου από το βάρος της μοίρας, ένας στεναγμός που ξεψυχάει στα χείλη, ένας λυγμός που πνίγεται μέσα στην ίδια την καρδιά. Έγενε ένα μίλημα, ένα παραλήρημα, θά λέγαμε καλλίτερα, του ανθρώπου προς τόν ίδιο τόν έαυτό του. Η Σαλφω στην προφητικά της λύρα έκρουσε πρώτη τη λεπτήν αυτή κορδή, Στην έποχή μας έγενε ή κυριαρχούσα, άν όχι ή μοναδική. Ίσως

γιατί λιγότερη ή χαρά και πλήθυνε ο πόνος στον κόσμο. Ίσως γιατί γεράσαμε πολύ και δεν ταιριάζει πιά ο παιάνας στα χείλη μας.

Έκανα τις σκέψεις αυτές για πολλοστή φοράν τελειώνοντας ένα βιβλίο με στίχους. (Τις «Τρίλλιες που σβήνουν» της Δδος Μαρίας Πολυδούρη. Δέν ξερω γιατί και ο τίτλος άκόμη του βιβλίου αυτού, μου τό έκαμεν εύθης έξ' άρχής συμπαθητικό. Είναι ο ίδιος σαν ένας μυστικός και πολυσήμαντος πρόλογος—ένας πρόλογος που λέει τόσα πολλά στις πέντε συλλαβές του. Είναι σά μιά θύρα που άνόιγεται διακριτικά σ' έναν κήπο γνώριμο, μά που παίρνει πάντα τόσες άποχρώσεις, μέσα στις φωτοσκιάσεις του δειλινού, και που μένει πάντα τόσο άγαπημένος. Και ο ύποσχετικός αυτός τίτλος, που άντηχει σαν ένα τρέμολο στην είσαγωγή μιάς συναυλίας, σκορπιέται διάχυτος και στα πενήντα ποιήματα της συλλογής. Με τη διαφορά ότι όσο προχωρεί γίνεται πικρότερος, πέφτει βαρύτερος, και άν διαλύεται στο τέλος, έχει πάρει πιά τόσο βάθος, έτσι που να χάνεται σαν αντίλαλος μέσα σε μίαν άνοιγμένην άβυσσο. Δέν ξερούμε την προέλευση της διαθέσεως που γέννησεν αυτά τά τραγούδια. (Δε θά την ξετάσουμε, ούτε, πολύ περισσότερο, θά την έλέγξουμε, όπως άναβρύνονται να κάνουν μερικοί από τους δήθεν κριτικούς μας. Μας άρκει ότι είναι ειλκρινής. Και αυτό διαφανεται μέσα άπ' τόν κάθε στίχο. Μας άρκει άκόμη ότι το τραγούδι της όρει τόσο μελωδικό, τόσο διακριτικά μελαγχολικό και τόσο ευγενικά άπλό, μέσα στη σεμνή του λιτότητα, όσο μόνον από μιά πολύ λεπτή γυναικεία ψυχή θά μπορούσε ν' άναβρύση. Κατ'ερώθει πάντα και μένει έτσι σε μίαν άτμοσφαιρα κάπως άμφίβολη, άλλα άπαρασάλευτα ποιητική. Όχι πως δεν ξερε σε παρουσίαση πλαστικές εικόνες, χυμένες μέσα σε βαθείς ήχους που αναθάλλουν κάποτε σαν ένα φλογερό λουλούδι και που ένθυμίζουν την πλούσιαν έσωτερικήν άρμονία των στίχων ενός Vigny, Παραθέτω κάποιους από τά «Σονέττα του κυνηγού»—Είναι, άλλως τε, τόσο χαρακτηριστικοί:

Έκει τά δέντρα είναι ψηλά καθώς οι στοχασμοί μου].
'Η γλόη πάνω στις πίκρες μου γλυκιά πό χάδια σρώση]
κ' ένα λουλούδι φλογερό μονάχα άνθίζει, ή εχθή μου]
ναρθής εκεί με όλη σου την κυνηγήτρα γνώση.

Λουλούδι που μαραίνεται, άλλοίμονο, τόσο γρήγορα όσο κ' ή προσδοκία που τόκαμε ν' άνθιση.
Εύχη που πριν προφτάσει άκόμη να πραγματοποιηθή γίνεται όνειρο κημιδς και τραγούδι. Γίνε-τι ν' ένας ήχος μέσα στη θλιβερή κιθάρα του φθινοπώρου, ενός φθινοπόρου που παραμονεύει από τόσο κοντά και κρούει, τόσο πρώιμα την ψυχή των αισθαντικών υπάρξεων. Και δε μένει τότε πιά παρά ή Νοσταλγία. Το μεταξωτό σκουλήκι που γλύφει και σιγοτρώει τά τρυφερά φύλλα των νέων, άλλα και τόσο γερασμένων, άκόμη καρδιών.

Άχ, ή καρδιά μου νοσταλγει,
τώρα που ή μέρα σβήνει,
της όμορφιάς το πέραςμα,
τη νειότη που μ' άφήνει.

Έτσι ως που ναρθη το μοιραίο να κουλουριασθή μπρος στα πόδια μας, άκίνητο και βουβό, και να μ' άπενθυμίσει με τη διακριτική του σιγή ότι δεν άνήκουμε πιά σ' αυτό τόν κόσμο. (Σωτήρια)

Υπάρχουν ακόμη ποιήματα, μέσα στη συλλογή της Δδος Πολυδούρη, που με όλο το θέλητρο μιάς εξαισίας απλόητος, έχουν και από τό χάδι στο μέτωπο ενός άρρώστου, όπως στο «Σεμνότης», «Στόν κήλο του Ζαλπέιου» κ. ά. και που κάποτε άγγίζον τὰ όρια του τραγικού όργους—όπως στο «Γλέντι».

Δέ λείπον όμως και οι φωτεινές στιγμές που ή ναρκωμένη κεταλούδα του πόθου, ταυνώντας τὰ φτερά της, σκύβει με κάποια φιλαρεσκεια, αλλά τόσο στοχαστικά πάντα, πάνω από κάποιο κνέο άνθάκι χαρωπό» ή τριγυρίζει άμέριμνα στους δρόμους του Παρισιού «χωρίς την έγνοια ν' άνταμώση», (Παρίσι) ή που άκόμη θά επιθυμούσε και θ' άγκάλιαζε όλα τ' άνθη μέσα στα πλατεία άνουγιμένα της φτερά, φτερά που θά τὰ καθρέφτιζαν και θά τ'άλουζαν με την ήρεμία και τή διαφάνεια μιάς γαληνεμένης λίμνης. (Πώς νά σάς πώ ; Σας θέλω άνθούς...)

Και τότε οι στίχοι παίρνουνε την όμορφιά και τή δροσιά καθάρτων, τρεχούμενων νερών, φτάνοντας κάποτε νά μās θημίζον με τή λεπτή μελαγχολική τους δ άθεση, τή νοσταλγικά τρυφερή, όλη τή χάρη μιάς στροφής του Μορεάς.) «'Ανοιξη». Άξιοσημείωτος είναι άκόμη ο τρόπος με τον όποιον χειρίζεται μερικά χλιοειπωμένα θέματα, δίνοντάς τους, χάρη σε μόν βαθειά σύλληψη όσο και άπείριτην έκφραση, μιά καινούργιαν εμφάνιση. Και άναφέρω τὰ «Χρυσάνθεμα» όπου συμβολίζεται τόσον ώραία ή μοίρα κάποιων καρδιών και τήν «Καλλονή», όπου βρίσκει κανείς μιά θαυμασίαν αντίληψη και δικαιοση της όμορφιάς.

Άπ' όλ' αυτά είναι φανερό ότι στη Δδα Πολυδούρη υπάρχει ένα άγνθ και ώριμο ποιητικό ταλέντο που εξατμίζει, από τις πρώτες σελίδες του βιβλίου της, τήν ένδιάθετη, και έμφυτη θά λέγουμε, τάση του κριτικού νά βρή έλλείψεις και ν' απευθύνη συμβουλές.

Ίσως τέτοιες έλλείψεις, τεχνικές μάλλον αδυναμίες, στην κατασκευή της φράσης, σε κάποια σημεία και πρό παντός στην αρχή, νά υπάρχουν. Ίσως άκόμη νά είχε κανείς τήν άπαιτηση ή ποιήσης νά παρουσιαζόταν πιο ζωηρή, πιο μεστή, πιο πλούσια σε εικόνες και πιο γόνιμη σε ψυχικές έκδηλώσεις.

Δέν είναι αυτή πάντα ή άποψη μας. Για μās ή Δις Πολυδούρη με τις «Τρίλιες που σβήνουν» παίρνει τή θέση της στα νεοελληνικά γράμματα—μιά θέση μοναδική ίσως γιατί έμεις άδίσταχτα τή θεωρούμε τή μόνη ποιήτρια, τή μόνη γυναίκα—ποιητή, θά λέγαμε μ' έναν όρο sóλοιον ίσως άλλ' έκφραστικότερο στην πλήρη γήση του, που έχει νά δείξει ή νεοελληνική λογοτεχνία. Και επιμένουμε πάνω σ' αυτό τό χαρακτηρισμό και θά ήθέλαμε ιδιαίτερα νά προσεχτή. Δέν πρόκειται για μεγάλη παίση ούτε για ύψηλά νοήματα. Πρόκειται όμως για μίαν έξαιρεία μέσα στην εποχή μας, τήν κίβδηλην αυτήν εποχή. Η Δις Πολυδούρη στην ποιητική συλλογή της κατορθώνει, χωρίς άνώτερες και μάταιες προσπάθειες, και μās δίνει «τόν έαυτο της». Και αυτό δέν είναι λίγο. Είναι τό πάν. Η ποιήσή της είναι ή ύποδειγματικά άγνή ποιήση μιάς καθαρότητας γυναικείας ψυχής. Μιάς ψυχής προηγμένης, τωρανικά σχεδόν καλλιεργημένης από μιά έκλεπτυσμένην αισθαντικότητα, από μιά χρυμμένην ευαισθησία που μόνο στους άρρώστους, στους πολύ βασανισμένους άπ' τή ζωή άνθρώπους μπορεί νά τήν παρατηρήση κανείς. Ακούγεται τέλος, κάτω άπ' τό κάθε ποίημα της συλλογής αυτής, νά χτυπά ο παλμός μιάς νέας πληγωμένης καρδιάς, μιάς γυναίκας που

πιστεύει στην Άγάπη και που τήν τραγουδάει τόσο νοσταλγικά και τόσο τρυφερά, μά που ξέρει άκόμη νά έγκαρτερή και νά ύποτάσσει στο μοιραίο. Είναι ή αιωνία μοίρα της γυναικός που πιστεύει, άγαπά και πεθαίνει κλείνοντας στήγκαρ διά της ένα μεγάλο Ίδακικό, πραγματοποιώντας τή βουλή της Ειμαρμένης. Και άν οι εποχές αλλάζουν τήν επιφάνεια και θολώνουν τις άγνές πηγές των αισθημάτων μένει πάντα στα βάθη της γυναικείας καρδιάς μιά «'Αντιγόνη» που ζητάει τήν έκφρασή της. Και όταν τή βρίσκει έχει έκδηλώσεις άγνές και ώραιες. Ίημιουργεί ποιήση. Μιά ποιήση που εξαγιάζει τον πόνο και ώραίει τή χαρά. Νά, τι ζητάμε από τήν άχαρη ζωή και νά τί μās δίνουν, στο μέτρο πάντα του δυνατό, «οι Τρίλιες που σβήνουν» της Δδος Πολυδούρη.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΧΟΝΔΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ : Δημοσιεύουμε τήν κριτική του κ. Χοντρογιάννη από έκτίμησι προς τον συνεργάτη μας. Η Κριτική αυτή όμως για τις «ΤΡΙΑΛΙΕΣ ΠΟΥ ΣΒΥΝΟΥΝ» της δος Μαρίας Πολυδούρη δέν άντιπροσώπευε παρά τις άποψεις του συνεργάτου μας και μόνο για τό βιβλίο αυτό ! «ΠΝΟΗ»

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Στό ερχόμενο φύλλο θά κριθούν με τή σειρά τὰ βιβλία που λάβαμε τις τελευταίες αυτές μέρες.

«ΠΡΕΒΕΛΑΚΗ: «ΣΓΑΤΙΩΤΕΣ»

Δ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ: «ΣΤΟΝ ΑΠΕΡΑΝΤΟ ΚΟΣΜΟ ΓΕΡ. ΚΑΣΟΛΑ: «ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΡΗΝΗ»

ΜΕΛΗ ΝΙΚΟΛΑΙΔΗ: «ΤΟ ΚΑΒΙΣΜΕΝΟΣΠΙΤΙ ΚΩΣΤΑ ΚΟΥΚΗ: «ΣΚΥΡΟΣ» Κ.Α.Τ.

ΤΥΜΦΡΗΣΤΟΥ: «ΣΤΑ ΔΙΧΤΥΑ ΤΟΥ ΕΡΩΤΑ»

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Νά διαβαστούν οι στίχοι όπως διορθώνονται έδθ:

Σελ. 1 Τίτλος : «Ετος Α ! Περίοδος Α !

Σελ. 7 Ποίημα : «'Απκτοχή» Σοφ. Μανροειδή: Στίχος 1ος

Τή φτωχική καμαρούλα μου οτόλιστα άπόψε για σένα.

Σελ. 7 «'Αγωνία» Γ. Χονδρογιάννη. Στίχος 12.

Πόχει άπομείνει ο θάνατος μιά γλυκαπαντοχή

Σελ. 16 'Υπογραφή ; Γ. Κανελλόπουλος.

Σελ. 25 Περιοδικό νέα 'Επιθεώρηση : Ταχ. Κιβ. 255.

Αυτά είναι τὰ κυριότερα άπ' τὰ λάθη. Πολλά είναι στην άνάμξη που έπαθαν τὰ στοιχεία' μέσα σε άπλά των 10 είναι έλζεβριο και σε έλζεβριο βρίσκονται άπλά. Ζητούμε συγγνώμη γι' αυτή μας τήν άπροσεξία που γένηκε από τό διορθωτή μας και τους τυπογράφους.

ΑΡΓΟΠΟΡΙΑ

Λόγω των εορτών άργησε άρκετά τό τρίτο φύλλο μας. Αυτό είναι λάθος χοντροό. Ζητάμε όμως επιείκεια από τους κ.κ. συνδρομητές και άναγνωστες μās γιατί είμαστε βέβαιοι πως δέν θά μās ξανασημβεί. Κλείνουμε τό φύλλο με τις καλύτερες εύχές μας για όλους όσους μās ύποστηρίζουν και μās διαβάζουν.

«ΠΝΟΗ»